శ్రీ ర స్తు.

సంగీత ఉషాపరిణయ డ్రామా.

ఇది,

హైదరాబాద్ దక్కన్, జిల్లా కరీంనగర్, తాలూకా

సుల్తానాబాద్, కస్బ పెద్దాపల్లి కాపురస్థుండగు

కిషన్ శింగ్ అండున్ రాజారాం ఆనందకవి

ఫొటగ్రాపర్ చే రచియింపబడె.

రాజశ్రీ, గోనె - వేంకటశ్రీనివాసరావ్ సర్దేశముఖ్

సర్కార్ ఆరోగ[illegible] [illegible]రా గారి

ద్రవ్యసహాయంబు వలన

వంకాయల - కృష్ణస్వామి శెట్టివారి

స్వకీయ,

శ్రీరంగవిలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపబడియె.

చెన్నపట్టణము.

1908

దీనివెల) రిజిస్టర్డ్ కాపిరైట్. (అణాలు-౮.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

విజ్ఞాపనము.

ఆర్యులారా!

ఏను జ్ఞానయుక్తుండనైననాటనుండి బుధజన సేవా పరతంత్రుడనై భక్తియుక్తు లెదఁబొదల వారలుపన్యసించు భాగవత భారతాది పురాణశ్రవణంబుగావింపుచుండి యొక్కనా డేదేనియు నొకగ్రంథంబును రచియింపవలయునని మనంబున సంకల్పించియు నట్టిసామర్థ్యంబు లేమిం జేసి కొన్ని పదంబులు, కొన్ని జావళీలు, కొన్ని శృంగారపద్యంబులు, రచియించిన పిదప వానింజూచి కొందరు మిత్రాగ్రగణ్యులు యేదేనియు నొకనాటకంబు రచియింపవలయునని వచియించిన సరియని సమయోచితంబులగు కొన్ని వాక్యంబులంబలికి వారల నానందింపంజేసి నిజనివాసంబులకనిపి పిదప స్వశక్తి సామర్థ్యంబులందలంచి హరియని హరిస్మరణంబుగావించి ధైర్యంబవలంబించి సముద్రమథన నాటకంబును వచనరూపకంబుగ రచియించి యానచివుల డెందంబుల కానందంబుగలుగంజేసి తర్వాత కొంతకాలంబునకు పుష్పాంజలీస్వయంవరంబును, పరకాలునిచరితంబును, హరికథల కుపయోగంబగునటుల విరచించి పిదప సంగీత రుక్మిణీకల్యాణనాటకంబును, పదపద్యరూ

పకంబుగ నుషాపరిణయ నాటకంబును, అభినవ సంగీత శకుంతల నాటకం బును, హరిశ్చంద్రనాటకంబును, ఊర్వశీ శాపవిమోచనంబును, అఘోర కలికాలదుర్మార్గప్రవర్తనంబును, హాస్యరసతరంగిణియును, శరణాగతరక్షణ నాటకంబును, లోనగు మరికొన్ని నాటకంబులు విరచించి పైనుదహరించిన గ్రంథంబులు ముద్రింపించి ప్రచురింపంజేయునట్టి సామర్థ్యంబు లేమింజేసి ప్రభువుల కొందరి ననుసరించియు విఫలమనోరథుండనై గతాగతకారియైన యుయ్యాలయునుంబోలె డోలాయమానమానసుండనై కటకటంబడి కొన్ని మాసంబు లూరకుండి కలియుగ గతాబ్దంబు లైదువేల యెనిమిదింటికి సరి యగు ప్లవంగసంవత్సర ఆశ్వీజబహుళ త్రయోదశీ మందవారంబున డెందం బున కత్యంతానందంబు గలిగిన తత్క్షణంబ స్వగ్రామంబు విడచి నుత్తరాభి ముఖుండనై చనిచని గోదావరీదర్శనంబు గావించి స్నానపానాదుల తృప్తి జెంది నస్పూరుజేరి, తద్గ్రామంబునంగల స్వకీయారామంబున తగువారిం గూడి యూధికల గానంబువినుచు మహోల్లాసంబున నున్న మహారాజ రాజశ్రీ, గోనె. వెంకటముత్యంరావు ధొరవారి పౌత్రులును శ్రీవేంకట సూర్యారావు మహారాజులుంగారి పుత్రులునునగు రాజశ్రీ, వేంకటశ్రీని వాసరావు సర్దేశముఖ్ సర్కార్ ఆరాంగిర్ వగైరా గారినిదర్శించి యేను రచియించిన నాటకంబులలో నేదేనియు నొకనాటకంబును ముద్రింపించు మని విన్నవించిన మత్ప్రార్థనంబుంగైకొని ప్రసన్నహృదయులై ఇయ్యుషా పరిణయనాటకంబును జగత్ప్రఖ్యాతికై ముద్రింపించి ప్రచురింపంజేసిరి.

మఱియు పైనుదహరించిన నాటకాదులు ప్రభువులసహాయసంపత్తి వలనను ఆర్యుల యాశీర్వచనమువలనను నిక్లే యచ్చువేయింపంబడి ప్రకటనకాగలవని నిటలఘటిత ముకుళితకరకమలుండనై శ్రీమన్నారాయణుని నతులొనర్చుచున్నవాడను,

ఇట్లు,

 రాజారాం ఆనందకవి.

పాటగ్రాపర్.

శ్రీరామజయం.

సూత్రధారి ప్రవేశము.

క॥ శ్రీకంధరసతి నుతపద । శ్రీకంధరనీలగాత్ర శ్రితజనపోషా।
భీకర మదరిపుశోషా । శ్రీకరసన్ఫూరిధామ సీతారామా॥

అవధరింపుము.

సూత్ర॥ ఔరౌరా నేడెంతసుదినము యీనాటకం బవలోకించుటకై రసికాగ్రేసరులు హెచ్చరికతోవచ్చి ముచ్చటగా విశ్రమించియున్నవారలు మేలుమేలు చాలాసంతోషంబాయె నరి(అనియాలోచించి) సూత్రధారిణేశ్వరియగు నటి యింతవరకు రాదయ్యె కారణంబేమో తెలియదు (అని విచారించి)

అఠాణారాగం - ఏకతాళం.

నటీ యిటురాగదే॥ న॥ పల్లవి॥ కుటిలకుంతలే నీరాకగోరిచూచుచున్నారువో॥ న॥ ఘల్లుఘల్లుమాని కాళ్ళగజ్జెలందియాలుమ్రోయ। యుల్లము

కాపిరాగం - ఏకతాళం.

సూత్ర॥ గజవదనానను సరగున బ్రోవర । అజవందితని న్నభినుతి జేసెద॥ గజా॥
పార్వతినందన పన్నగభూషణ । పాపవిమోచన పరమదయానిధీ॥ గజా॥
వరనస్ఫూరిని వాస విఘ్నహరా। సురనరవర కిన్నరనుత చరణా॥ గజా॥

గజానన దర్శనము.

గజా॥ వరం బ్రూహి వరం బ్రూహి సూత్రధార నీకు జయమగుగాక.
సూత్ర॥ గిరిజానందనా! మన్నాటకంబు నిర్విఘ్నంబగు నటుల వరంబు కరుణించుము.
గజా॥ నీనాటకంబునకు విఘ్నంబుగాకుండునటుల వరంబొసంగితిం గాని స్వర శబ్దాదిదోషరహితంబునకై పంకజాసనురాణియగు వాణిం బ్రార్థింపుము.

అని గజాననుడు నిష్క్రమించుట.

అఠాణారాగం-ఏకతాళము.

సూత్ర॥ వాణీ సమదబంభార వేణీ॥ వా॥ పల్లవి॥ ఏణీలోచనా।వీణాపుస్తకా। పాణీ-పల్లవ-పాణీ-పద్మజు-రాణీ-కోకిల-వాణీ ॥ ఓ ॥ వాణీ॥ తల్లి రాగ

దవె కల్పావల్లి। ఓ॥ త॥ పల్లవాధరీ। భాసురాగాత్రీ। యుల్లమూన నీమృదుపాద। పల్లవములనమ్మితి। ఓ॥ వాణీ॥

సరస్వతీ ప్రత్యక్షం.

సురటరాగం-ఏకతాళం.

సర॥ వరములుగోరుము కరుణతోనొసగెద।సురుచిరగుణసూత్రధారా। ఇక ॥ వ॥
కరివరదుడునిను గాచిరక్షించును। పరమకృపను సూత్రధారా।ఇక ॥ వర॥

సూత్ర॥ తల్లీ! మన్నాటకంబున గాన శబ్దజ్ఞానాదిదోషంబులు లేకుండునటుల వరంబొసంగుము.

సర॥ సరి నీవుగోరిన తెరంగున వరంబొసంగితింగాని నాటకం బారంభింపుము.

అని యిరువురు నిష్క్రమించుట.

శ్రీరస్తు.

సంగీత ఉషాపరిణయ డ్రామా.

ప్ర థ మాం క ము.

౧-టి రంగం—సభామండపసీను.

బాణాసురుడు కుంభాండాదులతో చేరుట.

బాణు॥ కుంభాండా! యీభూమండలంబున నాతో బోరాడంజాలిన వీరుండు గలడా?

కుంభాం॥ (లేచినిలిచి) బలితనూభవా! యీపదునాలుగు భువనంబులలో మీారెరుంగని బలవంతులుగలరా?

బాణు॥ మంత్రిశేఖరా! ఉమానాథుండగు మహేశ్వరుని దర్శించివత్తము.

కుంభాం॥ చిత్తము చిత్తము, (అని అందరు నిష్క్రమించుచున్నారు)

౨-వ రంగం—శంకరసభ-సౌధసీను.

శంకరుడు॥ గిరిజా! అదుగదుగో చూడుము బాణుండను మొగంబున రౌద్ర రసంబుదళుకొత్త మంత్రిసహితుండై వచ్చుచున్నవాడు. (చూచి

పార్వతి॥ ప్రాణేశ్వరా! బాణునిసమాచారంబు మీారెరుంగరా (అని తిరిగి

మంత్రులతో బాణుడు చేరుట.

బాణు॥ (నిటలతటఘటితముకుళితకరకమలుండై) హరహర పార్వతీరమణా మహాదేవశంభో కైలాసవాసా చంద్రశేఖరా నమోనమో.

(పదం) కాపిరాగం-ఏకతాళం.

దేవదేవబ్రోవవేర దేవశంకరా। భావజారిభయవిదారి భక్తవత్సలా [illegible]

[illegible]ంధకారిఅబ్జధారి ఆర్తరక్షకా। మందరధరనందితపద। మన్మథ[illegible]

వాక్యం॥ చండికానాథా! సమద వేదండ తండతుండంబుల ధిక్కరించు మదీయ దోర్దండంబుల కండూతిదీరునటుల భండనంబున నాతోఁ జోరాడునట్టి దండిమగని నీభూమండలంబునంగాన గాన నీతోఁ భుజాయుద్ధంబు జేయ నుత్సహించితి క్షమించి రారమ్ము లెమ్ము (అని శంకరునికరం బవలంబించిన)

శంక॥ (కోపముతో) ఓరేదురాత్మా! మదించి కన్నులు గానరాక వర్తించుచున్నవాడ వోరోరా నీధ్వజం బకారణంబుగవిరిగి నేలంగూలిననాడు నీభుజాదండంబుల ఖండించునట్టి నాయట్టిదండిమగనితో నీకు నఖండ భండనంబు చేకురు నికపోపొమ్ము (అని శంకరుం డంతర్ధానంబు జెందిన నందరు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

3-వ రంగం — సౌధసీమ.

ఉషాసుందరి మదిరాక్షిసహితయై

సౌధోపరిభాగంబున జేరుట.

ఉషాసుందరి॥ మదిరాక్షీ! చూచితివా నాడెందంబున కపరిమితానందంబగునటుల చందురుండు గాయుచున్నవాడదుగో,

మదిరాక్షి॥ విలాసినీమణి! నేడేమో సంతోషితస్వాంతవై యుల్లసిల్లుచున్న దానవు సరి యొక్కసారి కరకమలంబున వీణబూని గానంబు జేయుము నేనువిని యానందించిచని నిద్రించెద.

ఉషా॥ సరి (అని గానంబొనర్చి) నీమానంబున కానందంబుగల్గినదా,

మది॥ శహబాష్, నాడెందంబున కానందంబాయెను. నేనుబోయినిద్రించెద నీవుపరుండుము (అని మదిరాక్షి నిష్క్రమించుట.)

ఉషా॥ (నిద్రించి దిగ్గునలేచి నలుదిక్కులుజూచి, తనలో)

వాక్యం॥ ఇదియేమహాశ్చర్యము యెవరుగావచ్చును యెందుబోయెను (అని చూచి) అగపడరే అదుగదుగో అతడేకావచ్చునా కాదుకాదు అది యీదీప స్తంభంబు కీనీడగావచ్చును, అతడు లేడుగదా యీగదిలోడాగి లేడుగదా (అని లేచిపోయిచూచి) అకటకటా యీగదిలోలేరు యిది యేమోకాని యాలోచనకు సరిపడకయున్నది.

(పదం) కాపిరాగం-ఏకతాళం.

యిదియేమొమాయ తెల్యదు మది తాపమే మొనిల్వదు । అదుగదుగో। కారిదుగో। నాహృదయేశుం డెందుబోయె॥ యిది॥ ముదముల రార౯ నను బిగియార౯ । యెద నెదగదియించిమించి। యధరమానెనహాహా॥ యిది॥

వాక్యం॥ నాహృదయేశుం డెందుబోయెనో కదా నయ్యో యేపోయెనో నన్ని వియోగదవానలంబునఁ బడద్రోసిపోఁగలఁడా కాదు కాదు, నాడెందంబు నంగల యభిప్రాయంబరయుందలంచి యీసౌధంబులోననే డాగియుండ వచ్చును యింకను మరియొకసారి వెదకిచూచెద(అని సౌధంబెల్లెడలం వెదకి కానక)

అశ్రుతరాగం-రూపకతాళం.

కలయేతప్పకయిది కలయే । చెలువుఁడునను గలసి మెలసి సలయించుట సొలయించుట॥ కల॥

వాక్యం॥ కలగాదు వచ్చిపోవుట కల్లగాదు మరేదియుగాదు యిదినాపూర్వకర్మఫలంబుగావచ్చును, కలయైనచో శాటికాకచాకర్షణాదులు గల్గుటకు కారణంబేమి మరియు యధరంబున కపోలఫలకంబున కటిప్రదేశంబున కుచకలశంబుల బాహుమూలంబుల యూరుయుగంబుల నింక ననేకమర్మస్థానంబుల నఖదంతక్షతంబులుండుటకు కారణంబేమి ముమ్మాటికి యిది కలగాదుకాదు, హా ప్రాణేశ్వరా! యెందు బోయితివో కదా కటకటా(యని తిరిగిచూచి)అదుగదుగో వేగుచుక్క బొడుచుచున్నది, నికనేమిసేతు ఆహా పడపడపడయని రెక్కలు గొట్టుచు మిక్కిలి నిక్కి అఱ్ఱెత్తి కొక్కొరొకో యని కుక్కుటంబులు గూయుచున్నవి, భారద్వాజంబులు బలుకుచున్నవి, అహాహా మత్ప్రాణేశ్వరుం డెందుబోయెనో కదా అదుగదుగో నిదివరకు రాడయ్యె యీనిర్భాగ్యురాలి కంతభాగ్యమా అల్లదుగో కాపలివనితలు మేల్కొనుచున్నవారలు దూర్పు వెలవెలబారుచున్నది నామనోనాయకుం గాననైతి తప్పెతప్పె యేనిట్లు ప్రలాపించుచు మేల్కనియుండిన చెలులువచ్చెదరేమొ వారిముఖకమలంబులుజూచిన సిగ్గుగాదా యీశాలువగప్పుకొని పరుండెద(అనిపరుండుట)

—* మదిరాక్షి పద్మాక్షి శుకవాణి భ్రమరవేణి చేరుట. *—

పద్మాక్షి॥ శుకవాణీ! నేడింతవరకు నుషాసుందరి గానరాకయున్నది కారణంబేమి,

శుకవాణి॥ పద్మాక్షీ! నేనెఱుంగనుమా భ్రమరవేణికేమైనా దెల్యవచ్చు.

భ్రమరవేణి॥ మీరుజేయునట్టి ప్రసంగంబౌ మదిరాక్షికె దెల్యునుగాని నాకేమిదెలియుదు, ఆమెకామెకే మిక్కిలిస్నేహము, నొకకంచంబున దినకపోయినను నొకమంచంబున నిదురించుట వారికి సహజమైయున్నదిగాన ఆగోష్ఠి వారిది వారికేదెలుసు మనకేమిదెలియదు.

మదిరాక్షి॥ అఠాణరాగం-ఏకతాళం.

నేనేమెరుగుదు చెలులార నీరజముఖి వార్తలజాడ। మీమనమున కోపమదేల। మీరలుజనిచూడరదేల॥ నేనే॥ (వాక్యం) నేను నిన్నటిరేయి జని యాయుషాసుందరితో నొకముహూర్తమాత్రం వేడుకగా కలసిమెలసి గానాభినయ నృత్యవీణాదుల నవలోకించి నాలకించినందుకా మీరిపుడు నన్నింతకసరుట నేటినుండి యికనేనీమేడపైకిరాను లేవే వో భ్రమరవేణి,

భ్రమర॥ (వేడుకగా) వదినెగారు వోవదినెగారు మీకింతకోపమా వేడుకలకంటిని కాని నిన్నెన్నడైన నెగ్గులుబలికితినా నీవా యుషాసుందరితో మాటలాడుటదోషమా పోనిమ్ము, నేడేమొ నీకన్నులునిదురగోరుచున్నది రాత్రెల్ల శివరాత్రైనటుల నేతోచుచున్నది సత్యమేనా,

మది॥ (సిగ్గుచే మొగంబుద్రిప్పుకొని) యిక మీవద్దనుండగూడదు, మీరందరునొక్కటియై నన్నొక్కటిగాజేసి నెగ్గులుబెట్టుచున్నవారలు గాన నేనా పెద్దదొరసానిగారి సముఖంబున నేయుండెద, యికమీసమాధానమైనదాని నే యుంచుకొనుదు, శుకవాణీ యిదినీకిష్టమేకదా,

శుక॥ మదిరాక్షీ! పరియాచకంబునకై మేమిపుడుబలికినపలుకులు నెగ్గులని తలంచి నీమనంబున ఘనంబగు కలతజెందవలదుసుమా యిక బలిచక్రవర్తిమనుమరాలిని జూతమురమ్ము (అని అందరు మేడపైకిబోయి) ఓ మదిరాక్షివదినే! యిటుజూడుము యింకాకోపముదీరలేదా యది యటుండనిమ్ము ప్రతిదినంబు పంచపంచ యుషఃకాలంబునందులేచి సుచిత

కృత్యంబులందీర్చుకొని నీకెనిమిటి పాటబాడుచు నుండునట్టి బిత్తరి నే
డింతవరకు నిదురించుటకు కారణంబేమి,

మది॥ నిన్నటిరాత్రివేళ వెన్నెలబైట వేడుకగా చాలాసేపు పాటబాడుచు
మేల్కొనియుండడంగాన నిదుర చాలక బోవుటచే పరుండవచ్చును (అని
తిరిగిచూచి) సఖులారా అదుగనుగో చూడుడు చిరునగవు నెమ్మొగం
బున వెలయు చిత్రరేఖవచ్చుచున్నది. (చిత్రరేఖ పికవాణి చేరుట.)

చిత్రరేఖ॥ పికవాణీ! నేడేమొకాని చెలికత్తె లెవరు గానరారు నిదియునుం
గాక ప్రతిదినం బిదివరకు నుషాసుందరి వేళానుకూలంబులగు రాగంబు
లాలాపించుచుండుంగాని నేడదికూడాలేదు కారణంబేమో తెలియదు
నీవైనా దెలుసుకొనిరమ్ము పొమ్ము.

పికవాణి॥ సరి తెలుసుకొనియెద (సనిచల్లగా) ఓమదిరాక్షీ!

మది॥ ఓహో యేమమ్మా పికవాణీ,

పిక॥ ఎచ్చటనో ఓహో యనుచున్నావు.

మది॥ ఈమేడపైననే యున్నదానను, (చూ.

పిక॥ కుంభాండుపుత్రియగు చిత్రరేఖవచ్చినదని యాయుషాసుందరితో చెప్పు

మది॥ (కరంబున నుషాసుందరినిలేట్టుచు) తరుణీమణీ! చిత్రరేఖవచ్చినది
లేలెమ్మా.

ఉషా॥ (దిగ్గునలేచి కన్నులుదుడుచుచు వేసటతో) ఓయమ్మా! చిత్రరేఖను
రమ్మనుము పొమ్ము.

మది॥ చిత్రరేఖా! ఉషాసుందరి రమ్మనుచున్నది రమ్మా,

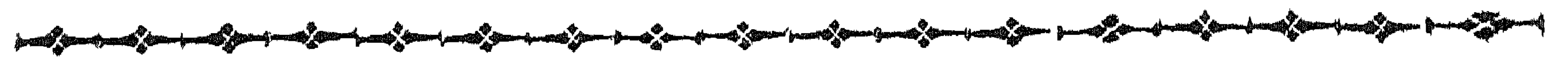
చిత్ర॥ ఇదుగోవచ్చుచున్నాను (అని మేడపైకిబోవుట.)

ఉషా॥ (తలవంచి సిగ్గుతో) చెలీ చిత్రరేఖా! రమ్మా, యీ సుమమయాసనం
బునగూర్చొమ్మా.

చిత్ర॥ సఖీ! నీవాకనకాసనంబున వసియింపుము.

ఉషా॥ సరి (యని చింతచేగూర్చుండుట)

చిత్ర॥ (తనలో) ఈ లికుచకుచ ముఖకమలంబుజూడ మిగులచిన్నబోయి
యున్నది, బడిబడి వేడినిట్టూర్పులు విడుచుచున్నది, మున్మురంబగు నును
సిగ్గు నెమ్మొగంబున మొలకలెత్తుచున్నది, మేనెల్లగగుర్పొడుచుచున్నది
చిన్నెలు వేర్వేరై యున్నవి, ఆలోచన జేయదగియున్నది (అని ఆలో

చించి ప్రకాశముగా) సఖులారా! మీమీపనులుదీర్చుకొనుడు పొండు,
మది॥ సరి, (అని మదిరాక్షి మొదలగువారలు నిష్క్రమించుట)
చిత్ర॥ జంఝూటిరాగం-ఏకతాళం.

యింతీ మదనుమదదంతీ చెంగల్వబంతీ నాతోయీపంతమేలా ॥
యిం॥ వింతలేలా చింతలేలా । సాంతముగ దెలుపుమిక॥ యిం॥ (వాక్యం)
తరుణీమణీ! ప్రియసఖురాలనైన నన్నుంగనుంగొని సిగ్గుపడి తలవంచి నూర
కుండుట ధర్మమగునా తగదు తగదు.

వసంతరాగం-ఏకతాళం.

మొగమెత్తిమాటాడవె । మగువా తగవా తగదిక॥ మొగ॥ న గు
మొగమునసిగ్గుగలిగి మిగులవగలబొగలనేల॥ మొగ॥ (వాక్యం) బింబాధరీ
నీకింత భయంబేల నాతోబలుకవేల చిలుకలకొల్కి నీయలుక నామనం
బున ములుకులవలె నిలిచియున్నదిగాన నీమనంబునంగల యభిప్రాయం బె
ఱింగింపుము (అనిఆలోచించి) సరి, (యని నవ్వుచు) యికవినుము,

జంఝూటిరాగం-రూపకతాళం.

మగువా నీమనమునగలమాటలు దెలిపెద ॥ మగు ॥ వగకానిగూండి
యిపుడెడబాసియు । వగలబొగలినటుల దోచుచున్నది ॥ మగు॥ (వాక్యం)
కొమ్మా! నీమనంబునంగల యభిప్రాయం బాసాంతంబుగ నెరింగితి నిక జెప్ప
ము చెప్పకయున్న నీయన్నతోడు,
ఉషా॥ [సిగ్గును మోహంబునుంగదుర] లలనా! తెలుపవలయునా హా [యని
తలవంచుట]
చిత్ర॥ సంశయంబేల దాచక చెప్పుము.
ఉషా॥ [ఖేదమోద మోహంబులచే] యికవినుము,

కేదారగౌళ-రూపకతాళం.

నామనవివినుమా । యనుమానమేల దెలిపెద నీకిక చెలి॥ నా॥ లేము
నిన్నరేయినిదురబోవగ కోమలాంగుడరుగుదెంచిరమ్మని। ప్రేమమీరగా ర
మించిమించియు। కాముకేళినేలిమేలుమేలనె॥ నా॥ [వాక్యం] మగువా! సొగ
సుకాడు మిగులవగగులుకు పలుకులనుపలాలించినంత పంచశరుండు విల్వం
చి గుణంబుమోయించిపొంచి శరాసనంబునసాయకంబుసంధించి యించు
కైనంగటాక్షించకలక్షించి మించినక్రోధంబుపసంహరించక వాడియగునర

విరిసాయకంబు నాయురంబుదూరిపారనేసిన నిలుపోపం జాలక తాలిమిదూలి యాసాగసుక్కాని బలిమి మూలి గాఢాలింగనంబుగావించినంత నాతండుమత్తుండై దత్తరిలి నిగనిగయనుపగడంబుల వగదెగడుయధరంబాని మను చెక్కులు వాడియగు పలుమొనలచే చురుకుచురుక్కననొక్కి గురుకుచంబుల చిరుగోటికత్తుల మొత్తంబుల నెత్తురులుగ్రమ్మ గ్రుమ్మి తనువెల్ల ఝల్లుఝల్లుమన కుచాగ్రంబులు నులిమి నీవిసడల్చినంత వెడవిలుతుండదంబు ఝళిపించి నిలునిలుమనియదల్చి యార్చి పేర్చిన పరవశతనపహించితి బిదప నారసికశేఖరుండేమేమి సరససల్లాపంబులుసలిపెనో నేనెటుంగంగ దేకురంగలోచనా [యని సిగ్గునతలవంచుట]

చిత్ర॥ [తనలో]యీమగువ మిగుల విరహానలసంతప్తమానసయై బొగలుచున్నదిగాన యీచపలనేత్రికుపకారంబొనర్చి యపరిమితానందంబుం జెందజేయవలయు, [ప్రకాశముగా]

బిలహరిరాగం—ఏకతాళం.

సుందరీ తాపము జెందకు నీ సందేహంబులుదీర్చెద నో॥ సుందరీ॥ యెందుకుయీచింత నేనీ సుందరునిగొనివచ్చెద నిచ్చెద॥ సుం॥ (వాక్యం) మరియు నింకొకసమాధానంబుజెప్పెద నవధరింపుము, యీ పదునాలుగు భువనంబులలోనంగల రాజవర్యులాదియగు వారిపటంబునొవటంబుజేసి కొనివచ్చెద నందు నీమనోధనం బపహరించినవానిం జూపిన తత్క్షణంబునం బట్టుకొని తెచ్చినీకిచ్చెద నంతవరకుసంతాపింపకుండుము యిక నేనరిగెద (అని చిత్రరేఖ నిష్క్రమించుట)

ఉషా॥ [తనలో] పదునాలుగుభువనంబులలోనం గలవారి నెల్ల పటంబునలిఖియించి తెచ్చెదననిపల్కిచనియెంగాని నందు నామనోహరుని లిఖియించునోలిఖియించదోకదా నొకవేళలిఖియించి తెచ్చెనా యామదనమోహనాకారుంగొనివచ్చియిచ్చునో లేక మోహజలనిధిలోబడవైచి సమయోచితంబులగు తియ్యనిపలుకులుబలికి గృహంబునకరుగునో యిక నేమిసేతు మరేమిదోచకయున్నది (అని తిరిగిచూచి) అదుగదుగో చిత్రవిచిత్రపటంబుంగైకొని వచ్చుచున్నది (అనునెడ చిత్రరేఖ చేరుట)

చిత్ర॥ సఖీమణీ! యిటుజూడుము,

తోహార॥ సావధానముగ నవలోకింపుము సరసిజాయతాక్షీ। భూవలయం బాదిగ పదునాలుగు భువనంబులవారిన్। చూపుమిందు నీవుదిహారి యుంచిన సుందరాంగునిపుడె। వేడుకచే గొనివచ్చెదనిచ్చాగ వికచాంబుజవదనా॥ (వాక్యం) శుకవాణీ! యిదిగిదుగో చూడుము.

తోహార॥ సురుచిరసంగీతవిశారదులను జూడుతరళనయనా। గరుడకింపురుష గంధర్వాదుల గనుముకమలవదనా। సతతయావనులు స్వేచ్ఛావిహారులు సరసవాక్చతురులౌ। ధృతియుతులౌ సిద్ధసాధ్యులనుగను తోయజాతపాణీ। విమలసౌఖ్య సంపద్వైభవులగు వీరినిగను సుబలా। సమరమరుద్యక్షరాక్షసాదుల నతులితబలయుతులౌ। కామరూపముగ్రైకొనిజగములు గలయదిరిగియిష్టా। కామ్యములను బడసెడివన్నగులను గనుముచపలగాత్రీ॥ (వాక్యం) గరుడగంధర్వాదుల నవలోకించితివి సరి, యికనరవరులంజూడుము వారిచరితంబులు వివరించెద,

తోహారార్థపదం - ఏకతాళం.

సింధురమదరిపు సింధురవైరి కళింగవిభుండితడె। బంగసురారి మద భంజనుడనదగు బర్బరేశుడితడె। మందరధృతియుతుడూ। మహితభుజాబలుడూ। సుందరవిగ్రహుడూ। సురుచిరతరయశుడూ। పరమపావనుడు పాండ్యభూవిభుడు॥ సిం॥ (వాక్యం) అనేక యుద్ధాభిషిక్త సన్నుతుడును మహాబలుండును మహోగ్రాహవ కోవిదుండును జగద్విఖ్యాతచారిత్రుండును మణిస్థగితసుభూషణుండునునగు విదర్భేశ్వరుండగు నీతనినవలోకింపుము.

తోహార॥ ఘోరతపంబున ఫాలాక్షునిమది కుతుకమొదవజేసి। కీలికీల సమమగు ఘనశూలములీల బడసెనితడూ। భగదత్తుండను వాడుచూడుమిదె పంకజదళనయనా। యిభగమనుడు యిభవైరివిక్రముడు నితని బొగడదరమా॥ [వాక్యం] ప్రఫుల్ల పుండరీకలోచనుండగు గోవిందుండు ధరియించెడి శంఖచక్రగదాఖడ్గాద్యాయుధంబులం దాల్చి వాసుదేవుండనంబరగి రెండవగోవిందుండనని మనంబునబొంగిచెలంగు పౌండ్రకవాసుదేవుం గనుంగొనుము.

తోహార॥ ద్విజశుశ్రూషయు సూనృతవ్రతము ఘనవిశాలతయునూ। విజయాటోపము చాపనైపుణియు వీరవిక్రమమునూ। రజనీనాథకులప్రదీపకులు రాజముఖిరోగనుమీ। ధర్మజభీమార్జునమాద్రిసంభవుల మహితయశుల

గనుమి॥ [వాక్యం] మరియ్యును,

తోహర॥ బలిమిఁ సర్వనృపాలురన్నదిమి పంకజాప్తసుతుఁడౌ। బలుఁడౌ కర్ణ భుజాబలమహిమచె బలుగర్వాన్వితుఁడై । రాజరాజనప్రసిద్ధికెక్కి సుర రాజవై భవమునఁ। రాజకీర్తిసాంద్రుఁడై నయీ కురురాజుతెరఁళనలయనా॥

వాక్యం॥ తక్కినదేశాధిపతులగు వీరింగనుంగొనుము మరియు,

తురుష్కతోడిరాగం-ఏకతాళం.

వనజాయతాక్షి జూడు యదువంశావీరులఁ। మణిమయహారుల దిన కరతేజుల వనధిగభీరులఁ॥ వన॥ (వాక్యం) శూరసేన యుద్ధవ బలభద్ర సాత్యకి కృతవర్మ సాంబ గద సునందన అక్రూరాదులు వీరి నవలోకింపుము.

పార్సీస్టైల్-ఏకతాళం.

కంజాతనేత్రుఁడు యదుకుంజరుఁడౌ కృష్ణుఁడు। కంజాతజోణాడువీఁడు కల్కిచూడువేడుకఁ। మంజులావాణీ। మధుకరవేణీ। కంజాతపాణీ॥ కం॥

ఉషా॥ (తనలో, దరస్మితవదనయై) వీఁడు నా మానధనంబపహరించిపోయిన తెక్కలికాఁడుగాఁడుగదా [ప్రకాశముగా] సరి, తరుణీమణీ నింకను వివ రింపుము.

చిత్ర॥ వీఁడు నందుని ప్రపౌత్రుండును గోవిందుని పౌత్రుండును కందర్పునిపు త్రుండునగు ననిరుద్ధుండనువాఁడు వీనింగనుంగొనుము.

ఉషా॥ [సంతోషముతో] మదవతీ నన్నుమారునిపోరున నేలిపోయిన చోరుని పటంబునలిఖియించి నామనంబున కానందంబుగలుగంజేసితివి నిన్నుగా నియాడ నాతరంబగునా మానినీమణీ వీనిగోత్రాన్వయనామధేయంబుల వివరింపు వినియెద,

చిత్ర॥ [తనలో] యిది మోహావస్థచే పరితపించుచున్నదిగాన నేనిప్పుడువివ రించిన యనిరుద్ధుని పూర్వోత్తరసమాచారంబులు దీనిచెవులకు వినఁబడ నేలేదుగదా, మరియు పురుషులపై ఘనంబుగ మనంబునిల్పిన పువ్వుబోఁ డులకును యట్లే మగువలపైమనంబునిల్పిన మగవారలకును తనువు పర వశతనహించి పంచేంద్రియంబులు తమతమ వ్యాపారంబులు దక్కియుం డును ఆహా మరునిమాయ యిట్టిదిగదా [యని ప్రకాశముగా] మదవతీ వీఁడు యశోదానందనుండగు గోవిందునిపౌత్రుఁడు యనిరుద్ధుండనువాఁడు

ఉషా॥ లోలవిలోచనా! వీనితో మాధ్వనిపోరున ననగి పెనగునట్టి యుపాయం బు నపాయంబు లేకుండ నాలోచింపుము.

చిత్ర॥ చెలీ! చెలువుని నవలీలం గొనివచ్చి నీ కేళీగృహంబునంగల బువ్వుల పాన్పున బరుండంజేసెదంగాన నేనువచ్చునందాక సంతాపింపకుండుము యిక నేనరిగెద. [అని చిత్రరేఖ వియద్గమనంబునంజనుట]

ఉషా॥ [తనలో] ఆహా శబాష్ చిత్రరేఖసామర్థ్యంబు బొగడ నెవ్వరికైనం దరంబుగాదు, యిక యీ సౌధంబులో నికరిగెద.

అని యుషాసుందరి నిష్క్రమించుట.

౪-వ రంగం—అనిరుద్ధుని కేళికామందిరము.

అనిరుద్ధుడు దనకులసతితో నిదిరించుట.

చిత్ర॥ తోహర॥ మదనకుమారుడు నిజసతిరతిశ్రమ నిదిరించినవాడూ। మది ముదమున నెత్తుక చనవలె యామగువ సౌధమునకుఁ॥ వాక్యం॥ దయా విహీనురాలనై యీపురుషాగ్రగణ్యు నెత్తుకొనిచని యీయుషాసుందరి కొప్పగించిన యీతనిసతి మేల్కాంచి గృహంబు నెల్లెడల వెదకి భర్తంగానక నేమనిపరితపించునోకదా [అనిఆలోచించి] దీనియవస్థనాకేలవీనింగొని వియద్గమనంబునం జని మత్సఖీమణీమనోరథంబు సఫలంబుగావించుటయే నాకుందగినవ్రతంబు, యేనిక్కడ దయాదాక్షిణ్యంబులుగలిగి వీనింగొనిపోవకయున్న నుషాసుందరి స్మరజ్వరపీడితయై వగల బొగలగలదు గాన నాలస్యంబు జేయక నీతనింగొనిపోయెద, [అని అనిరుద్ధుంగొని వియద్గమనంబునం జనుట.]

౫-వ రంగం—సౌధసీమ.

ఉషాసుందరి చేరుట.

ఉషా॥ [తనలో] గీ॥ స్వప్నమునవచ్చి రతికేళిసలిపి నాదు। మనసుదొంగిలి పోయిన మదనసుతుని। పటమునలిఖించి కన్నులపండువుగను। జేసిదో డ్తెత్తునని వానిజేరజనియె॥ వాక్యం॥ గాన నిదివరకురాక తడవుజేయుటకు కారణంబెయ్యదియో నాలోచనకు సరిపడకయున్నది [అని తిరిగి చూచి] అదిగదుగో సుందరాకారుండగు కందర్పనందనుంగొని కుంభాండుసందన వచ్చుచున్నది, [అను నెడ చిత్రరేఖ అనిరుద్ధుంగొనివచ్చి యుషాసుందరి తల్పంబున నిడి,]

గీ॥ వీఁడు నినుస్వప్నమందున గూడినట్టి । వాఁడొ మరియొకవాఁడొ యీనవస్న
కాని । జూడు వేడుకలూర నీజోడుకాఁడు । యౌనొ కాదొ నేఁదెల్పుమతి
నబ్జవదనా॥

ఉషా॥ [నిమరచే తల్పంబుననున్న యనిరుద్ధుంజూచి]

గీ॥ కలలోఁజనుదెంచి నెమ్మదిగరుగఁజేసి। నతికతినచిత్తచోరుఁడై పిదనాఁటిపనిన। నా
డెయియ్యాడుకాఁడె హాహా వనజనయన । నవ్వులకుఁబరీక్షింపఁగదే సఖి
నీవు॥ వాక్యం॥ గాని స్వప్నమందున వేడుకగాఁజూచినవానిం బటంబున
లిఖియించి ఏడెఁజూడుమని చూపువారలుగలరా నొకవేళవ్రాసిచూపి దీని
తోడనే మనోజవంబునంజని వానింగొనివచ్చి యిచ్చువారలు త్రిభువనాలు
గుభువనంబులంగలరా సఖీ! యీ చిత్రకౌశలంబును సాహసంబును మనో
వేగంబును నీకుంగాక నొరులకుగల్గనేరదు, చెలీ! నామనోహరునిఁగొనివచ్చి
డెందంబున కానందంబుగలుగంజేసిన నిన్ను బొగడదరమా తరుణీమణీ!
యేనునీకు ప్రత్యుపకారంబు జేయంజాలంగాన నుపగూహనం బొనర్చి
వేడుకొనియెద [నని చిత్రరేఖం గౌగిటంజేర్చి] లలనామణీ! యీఋణం
బెటులదీర్చుకొందునోకదా?

చిత్ర॥ సుందరీ! నీయుపగూహనంబు లభించుట మత్పూర్వ పుణ్యంబుగాదా
యేనెంతదాన దయయుంచుము పోయివచ్చెద[అని చిత్రరేఖ నిష్క్రమిం
చుట]

ఉషా॥ [తనలో] యీమారాకారుఁడు నిదురాసక్తుండై తనువుమరచియున్న
వాఁడిక యేమిసేయుదు మరేమిదోచకయున్నది [అని ఆలోచించి] చరణ
నూపురంబుల ఝణంఝణనినదంబుచెలంగ నృత్యంబుసల్పి యీసరసా
గ్రేసరుండు మేల్కొనుసమయంబున దవ్వులకరిగినిలిచి యీ మారాకా
రుని యభిప్రాయంబు తెరింగెద [అని నృత్యంబుసల్పి] యీసుందరాకా
రునకు జాగ్రతగల్గుచున్నది, యిక పిరిందికిఁజని కదలకనిలిచెద,నదిగో
చరణాద్యవయవంబులు నించుకగదలుచున్నవి[అని వెనుకకరిగినిలిచియుండు]

అనిరుద్ధు॥ [లేచిమైవిరిచికన్నులంమడుచుకొనిపైకిఁజూచి యాశ్చర్యముగా]

ఝంఝూటిరాగం-ఏకతాళం.

అహోహో యిదేమొహాయి యద్భుతమాయె । యేమిదోచదాయె
బాధమెవరిదో తెలియదాయె॥ అహో ॥ ప॥ హారునిమాయదొ । ఘురహ

రునిమాయయో! మరునిమాయయో॥అహా॥ [వాక్యం] శహబాష్ ననే
సహస్రమణిదీపికా నిచయంబులును సుధాధామసురుచినపహసించు హం
సతూలికాతల్పంబును చందనాగరు కస్తూరి పునుగు జవ్వాజి ఘుమఘుమ
పరిమళంబును నెల్లెడల విచిత్రవస్తు సముదయంబులుంగలిగి వింతహరువుల
వనులచే విస్తరిల్లు యీకేళికాభవనం బెవరిదిగా వచ్చునో [యనితిరిగి చూచి
యుషాసుందరింగని] ఔరౌరా ధగద్ధగాయమానంబై నిబిడసజలదపటలం
బుంబాసి చనుదెంచిన మెఱుంగుదీగయో విరహిణీజనుల డెందంబులు గలం
చుటకై శంబరాంతకుండెత్తినచక్రమో లేకబిడౌజునితో కలహించి స్వర్గం
బుననిల్వనోపకవచ్చిన శచీదేవియో దనభర్తజేయునట్టి పుణ్యజనపీడనంబు
జూడంజాలక నలిగివచ్చినశ్రీధరునిరాణియో త్రిపథగామినినివరియించి చంద్ర
శేఖరుండు శిరంబునం ధరియించుటనెఱింగి తాలిమిదూలి యీసౌధాంతర్గతం
బున వేడుకగావిహరించు హిమగిరిగారాబుపట్టియో దనభర్తకుభూలోకం
బున నాలయంబులేకునికిం దెలిసి జగడమాడి పుడమికొరుదెంచిన పలుకులవె
లందియో నదియునిదియునుంగాదు, రంభోర్వశి మేనక తిలోత్తమ హేమ
మంజుఘోష మొదలగు నప్సరసలలో నొక్కతిగావచ్చును,నట్లుగాకయుం
డిన యీభూలోకంబునంగల బోటుల కిటువంటి నీటుగల్గునాకల్గదు, ఔరా!
హా నామనం బనేకవిధంబుల పారదంబు బారిన తెఱంగున పరుగిడుచున్నది.

తురుష్కతోడిరాగం ఏకతాళం.

కామినిమణి నెన్నగగలనా। కాముబాధకోర్వగగలనా ॥ సోమవిజితము
ఖినీ। చూడచూడ మదినీ। ప్రేమజనించెను యేమిసేతుహా॥ కామి॥(వాక్యం)
ఇక్కురంగనేత్రి చెఱంగు మఱుంగున మెఱుంగులు దుఱంగలించు చనుంగవ
యున్నతం బెన్నతరమా.

ఆఠాణరాగం ఏకతాళం.

యింతి మదను సమపదంతిరా । సుమబంతిరా ॥ యిం ॥ దంతి
గమనరూపమెన్న ధాతకైన నలవిగాదు ॥ యిం ॥ బోటీ । మరుఘోటీ ।
గుణపేటీ । సుమవాటీ। నీటుబొగడ తరముగాదు ॥యిం॥ (వాక్యం) చిన్ని
యాడ లేడి కన్నుగవలధిక్కరించు బెళుకు కన్నులుగల యీ క్రొన్ననబో
డితో పాటవంబుగ నీటుగుల్కు మాటిమాటికి క్రొన్ననవిలుకాని కూటంబు
జేయవలదా.

బిలహరిరాగం ఏకతాళం.

సుందరీమణి నెన్నగతరమా సురవరులకు నరులకు నైనగా । డెంద మున కోరిక లూరెను నా । చందమెవరితో చెలుపుదు నహాహా॥ సుం॥

వాక్యం॥ అందముగు కుందకోరకబృందంబుల నింద సేయురదంబులును। ప్రావృట్కాలనిబిడనీలనీరదపటలంబు ననుకరించుచికురంబులును। భగద్గగాయమానంబులగు దర్పంబుల దర్పంబడంచు నును చెక్కులును । మదకుంభికుంభంబుల పైకి గుభాలున లంఘించు కేసరిమధ్యంబుతో పోరు ఘోరంబుగ జేయుంజాలు మధ్యప్రదేశంబును। రంభాస్తంభంబుల డంబం బడంచు నూరుకాండంబులును విమరోమభీషణంబులగు దాచుల బీచ మడంచు యూరును బొగడదరమా॥

సీ॥ కనకాంగి మైదీగ కౌగిట జేర్చిన యాతని మేనెమీ ననియుందు । కోష్ఠవా తెరసుధల్ గ్రోలి సొక్కినవాని వాతెరవా తెరసుధయుందు । ... లికసిదీర నొక్కి వేడినవాని రదము లేరమ్యమా రదములరయ । ... నెత్తురు గమ్మగురుకుచంబుల గుమ్మ నఖములేకొనియూడు ... రనఖయుమరు దివాణంబుపై సరసగతులు। కరము పైచినవాని ... సుమ్ము । రతులనతిచమత్కృతిజూపి రమణిదయకు । ... త్రిభువనపాత్రుడరయ ॥ (వాక్యం) అహాహా మరియు దీని కటా... ణంబులు సోకినంజాలదా.

సీ॥ ఈజపాధరి మోవియింపుక గ్రోలిన జంటి ... యా కొమ్మచన్నుబ్బలించుక నివిరిన శివలింగపూజలు జేయు... । ... సుకటిపై యుంచుకకరముంచ యునుకదిన్నెల విహ... నేల । యూక న్నెమృదుపల్కు లించుకవినినంత చిల్కపల్కు ... నేల । మించుబోణిని సల్మారు మెచ్చి ముద్దు। బిచ్చి మచ్చిక ... పచ్చవిల్తు। కేళి నేలుచు సోకిన చాలుచాలు । స్వర్గభోగంబులనేగ జగతి గలవె॥ [వాక్యం[రూపయావన లావణ్య విలాస నైపుణ్యంబుల ... దనరారు దీనిం జూచిచూచి॥

పూరిరాగం ఏకతాళం.

ఇక నిలువతరముగా దహహా॥ ఇక॥ మకరకేతు శరవి... సాయకముల। మర్మములను నాటనేయుగా॥ ఇకనిలు ॥ [దరహాసభాసమానముతో]

రునిమాయయో। మరునిమాయయో॥ అహా॥ [వాక్యం] శహబాష్ సనేక సహస్రమణిదీపికా నిచయంబులును సుధాధామసురుచినపహసించు హంసతూలికాతల్పంబును చందనాగరు కస్తూరి పునుగు జవ్వాజి ఘుమఘుమ పరిమళంబును నెల్లెడల విచిత్రవస్తు సముదయంబులుంగలిగి వింతహరువుల వనులచే విస్తరిల్లు యీ కేళికాభవనం బెవరిదిగా వచ్చునో [యనితిరిగి చూచి యుషాసుందరిం గని] ఔరౌరా ధగద్ధగాయమానంబై నిబిడ సజలదపటలంబుం బాసి చనుదెంచిన మెరుంగుదీగయో విరహిజనుల డెందంబులు గలంచుటకై శంబరాంతకుండెత్తిన చక్రమో లేక బిడౌజునితో కలహించి స్వర్గంబు నిల్వనోపక వచ్చిన శచీదేవియో యీం దనభర్త జేయునట్టి పుణ్యజనపీడనంబు జూడంజాలక నలిగివచ్చిన శ్రీధరుని రాణియో త్రిపథగామినిని వదియించి చంద్రశేఖరుండు శిరంబునం ధరియించుట నెంగి తొలిమిడూలి యీ సౌధాంతర్గతంబున వేడుకగా విహరించు హిమగిరిగారాబుపట్టియో దనభర్తకు భూలోకంబున నాలయంబు లేకునికిం దెలిసి జగడమాడి పుడమికరుదెంచిన పలుకులవెలందియో నదియునిదియునుంగాదు, రంభోర్వశి మేనక తిలోత్తమ హేమ మంజుఘోష మొదలగు నప్సరసలలో నొక్కతెగావచ్చును, నట్లుగాకయుండిన యీభూలోకంబునంగల బోటులకిటువంటి నీటుగల్గునా కల్గదు, ఔరౌరా నా మనంబనేకవిధంబుల పారదంబు బోరిన తెరంగున పగుగిడుచున్నది.

తురుష్కతోడిరాగం ఏకతాళం.

కామినిమణి నెన్నగగలనా। కాముబాధకోర్వగగలనా ॥ సోమవిజితముఖినీ। చూడచూడ మదినీ। ప్రేమజనించెను యేమిసేతుహా॥ కామి॥ (వాక్యం) ఇక్షుకోదండరంగనేత్రి చెరంగు మరుంగున మెరుంగులు మరంగలించు చనుంగవ యున్నతం బెన్నతరమా.

ఆఠాణరాగం ఏకతాళం.

యింతి మదను సమపదంతిరా । సుమబంతిరా ॥ యిం ॥ దంతీగమనరూపమెన్న ధాతకైన నలవిగాదు ॥ యిం ॥ బోటీ । మరుఘోటీ । గుణపేటీ । సుమవాటీ। నీటుబొగడ తరముగాదు ॥యిం॥ (వాక్యం) చిన్నియాడ లేడి కన్నుగవలధికరించు బెళుకు కన్నులుగల యీ క్రొన్ననబోడితో పాటవంబుగ నీటుగుల్కు మాటిమాటికి క్రొన్ననవిలుకాని కూటంబు జేయవలదా.

బిలహరిరాగం ఏకతాళం.

సుందరీమణి నెన్నగతరమా సురవరులకు నరులకు నైనకా । డెందమున కోరిక లూరెను నా । చందమెవరితో చెలుపుదు నహాహా॥ సుం॥

వాక్యం॥ అందమగు కుందకోరకబృందంబుల నింద సేయు రదనంబులును। ప్రావృట్కాలనిబిడనీలనీరదపటలంబు ననుకరించు చికురంబులును। ధగద్ధగాయమానంబులగు దర్పణంబుల దర్పంబడంచు నును చెక్కులును । సమదకుంభికుంభంబుల పైకి గుభాలున లంఘించు కేసరిమధ్యంబుతో పోరు ఘోరంబుగ జేయుంజాలు మధ్యప్రదేశంబును। రంభాస్తంభంబుల డంబంబడంచు నూరుకాండంబులును విషరోమభీషణంబులగు నాచల బీచమడంచు యూరువును బొగడదరమా॥

సీ॥ కనకాంగి మైదీగ కౌగిటజేర్చిన యాతని మేనెమే సఫలియుందు । గోష్ఠవాతెరసుధల్ గ్రోలి సొక్కినవాని వాతెర వాతెరవసుధయుండు । చెక్కిలికసిదీర నొక్కి వేడినవాని రదములేరమ్యమౌ రదములరయ । క్రొత్తనెత్తురు గ్రమ్మ గురుకుచంబుల గ్రుమ్మ నఖములే కొనియాడుసనఖ [illegible] రాసఖియమరు దివాణంబుపై సరసగతుల। కరము వైచినవానిదే [illegible] సుమ్ము । రతులనతి చమత్కృతి జూపి రమణిదయకు । పాత్రుడగు [illegible] త్రిభువనపాత్రుడరయ ॥ (వాక్యం) అహాహా మరియు దీని కటా[illegible] వీక్షణంబులు సోకినంజాలదా.

సీ॥ ఈజపాధరి మోవియింనుక గ్రోలిన జంటి తేనియ చవి [illegible] యా కొమ్మ చన్గుబ్బ లింపుక నివిరిన శివలింగపూజలు చేయ [illegible] । [illegible] సుకటిపై యుంచుక కరముంచ యిసుకదిన్నెల విహరించ నేల । యీకన్నె మృదుపల్కు లింపుక వినినంత చిల్కపలుకు [illegible] సేయనేల । మించుబోణిని సల్మారు మెచ్చి ముద్దు । లిచ్చి మచ్చిక [illegible] యుంచి పచ్చవిల్తు! కేళి నేలుచు సొక్కిన చాలుచాలు । స్వర్గభోగంబులన వేరె జగతి గలవె॥ [వాక్యం[రూపయౌవన లావణ్య విలాస వైఖరులకు దనరారు దీనిం జూచిచూచి॥

పూరిరాగం ఏకతాళం.

ఇక నిలువతరముగా దహాహా॥ ఇక॥ మకరకేతు డరవిందాయకములు। మర్మములను నాటనేయుగా॥ ఇకనిలు ॥ [దరహాసభాసమానముతో]

వాక్యం॥ తరళాక్షి తడవుజేసిన తాళజాల నన్నేలుకొమ్మా।కొమ్మా బంగరు బొమ్మా। ముద్దులగుమ్మా యిటురమ్మా॥ [అనికరములుచాచుట]

బ్యాండుతరజ్ పదం- ఏకతాళం.

ఉషా॥ ప్రాణనాథ నేడు పూర్వఫలము సఫలమాయ నన్ను।సూనశరుని కేళి దేల్చి సౌఖ్య జేయరా। అహా అహా అహా అహా॥మానజాలరా।నిల్వజాల్ల రా। రావదేలరా॥

బ్యాండుతరజ్ పదం ఏకతాళం.

అని॥ సుందరీ నీయందు మోహమందితీ సందేహమేల। మందగామినీ వేవేగ యిందురాగదే॥అహా అహా అహా అహా। తాళజాలనే। నిల్వజాలనే। రావదేలనే॥ (అని యుషాసుందరి కరంబవలంబించి మేడలోని కరుగుట.)

గద్య.

ఇతి వసిష్ఠ గోత్రపవిత్ర హిరమాంబగర్భ రత్నాకర రాకా కైరవ
మిత్ర కిషన్ శింగ్ పుత్ర భూసురాగ్రేసరాశీర్వాద పాత్ర
సకల సుకవిరాజమిత్ర రాజా రామానంద కవి
ఫొటగ్రాపర్ చే రచియింపంబడిన యుషా
పరిణయ నాటకంబునందు
ప్రథమాంకము.

శ్రీకృష్ణార్పణం.

శ్రీరస్తు.

ద్వితీయాంకము.

౧-వ రంగం సౌధసీమ.

మదిరాక్షి పద్మాక్షి భ్రమరవేణి శుకవాణులు జేరుట.

మది॥ [భయానకరసభరితయగుచు] ॥వాక్యం॥ చెలులార యిక నేమి సేతము.

పదం, పార్సీస్సై త్రిల్-ఏకతాళం.

పోన్నక్రోన్నా నాబోడీకి చిన్నెలు వేరై యున్నావి। అన్నము నైన తిన్నాది యద్భుతంబుగా। యెన్నతరమా కోకిలింత లెక్కువగుచున్నవిమా। యన్నతోడు తెల్పజాల నన్నన్నన్నన్నా। కన్నుకవలు తెల్లనాయ చన్నోనాలు నల్లనాయ। వన్నెలాడిగూడె నెవడో వన్నెకాడహా। హాహో హాహాహా॥

వాక్యం॥ పద్మాక్షి యిదేమి మాయగావచ్చును.

పద్మా॥ వాక్యం॥ నే నామెవద్దనున్న దానను గాను నాకేమి దెల్యదు యీ శుకవాణి కేమైన దెలుసునేమొ.

శుక॥ [ముక్కుపై వ్రేలిడి] వాక్యం॥ యెంత వెర్రిదానవె నేనామెవద్దనున్న దానను గాను నా కేమి దెలియదు శుకవాణికేమైనా దెలుసునేమో యని పలికితివి యెంత సత్యవంతురాలవె రాజుగారిసముఖంబునం గాని నీసమాచారంబు తేటపడదు భ్రమరవేణీ వింటివా. [అని చేతులు ద్రిప్పుట.]

భ్రమ॥ సరిసరి మీరు మాతులు బోడు[illegible]నటుల పోట్లాడుచున్నారు యీ సంగతి పరులెరిగి దనుజలోకపాలకుం డగు బాణునితో నెరింగించి రేని మనకందరికి తైలము ఖర్చు దప్పిపోతుంది వెచ్చములేకనె వ్యాధి గుదురుచున్నది యేమె శుకవాణి.

శుక॥ [చేతులార్చుచు] వాక్యం॥ తైలము ఖర్చుదప్పిపోతుంది వెచ్చములేకనే వ్యాధికుదురుతుంది యేమెశుకవాణీయని పలుకుచున్నావు నీనుదుట కొమ్ములు మొలచితే పొడిచేవు లే భ్రమరవేణి (అనిమూతిద్రిప్పుట.)

భ్రమ॥ [పండ్లు గొరుకుచు చేతులార్చుచు] వాక్యం॥ నీనుదుట కొమ్ములు బుట్టితే పొడిచేవు లే యని పలుకుచున్నావు సరి పకవాలే నీ యరచేతికి పండ్లు వచ్చితే కరిచేవు లేవే.

శుక॥ [చేతులార్చుచు] వాక్యం॥ నా సవతి యరచేతికి పండ్లు వచ్చితే కరిచేవు లేవే యని రావే పోవే యని దుర్భాషలాడుచున్నావు సరి మేనత్తకు మీసములు వచ్చితే మేనమామగారూ బారూ యని పిలిచెద పోపోవె నీ లెక్కేమి మదిరాక్షి నేను దీని నేమంటి.

మది॥ పోనీ వాదులగుపలార మీ గొడవ చాలుచాలు నిక నూరకుండుడు మనమందర మహారాజుగారి సముఖంబునకుం జని యీ సంగతి నెరింగించి వత్తము రాగండు. [అని అందరు నిష్క్రమించుట.]

౭-వ రంగం సభామంటపసీను.

బాణుడు కుంభాండాది మంత్రివరులతో జేరుట.

కుంభా॥ రాక్షసేశ్వరా అకారణంబుగ మన బిరుదు ధ్వజంబు ఫడాలున విరిగి నేలంగూలె యిదియేమి మాయయో తెలియదుగదా,

బాణ॥ వాక్యం॥ ధ్వజంబు ఫడాలున విరిగి నేలంగూలినంతమాత్రంబుననే బ్రహ్మాండభాండంబులు పరియత్తై పోయెనా, పోయిన బోనిమ్ము మరియొక ధ్వజం బెత్తింపుము.

కుంభా॥ తాము తమతో బోరాడునట్టివార లీభూలోకంబున లేరని భవానీనాథుని పాలికరిగి యాతని ప్రసన్నుం గావించి నాతో భుజాయుద్ధంబుజేయుమని పలికిన నయ్యాదిదేవుండగు శంకరుండు కటకటంబడి కటంబులదర కోపాటోపంబున నీ ధ్వజంబకారణంబుగ విరిగి నేలంగూలిననాడు నీ భుజంబులు తెగవ్రేయునట్టి మహావీరునితో పోరు సమకూరగలదని పలికెంగాన నేటికాపినాకపాణి వచనంబులు మనుపురావు,

బాణు॥ నేనెరుంగుదు శంకరుం డట్లు బల్కినంతమాత్రంబుననే నాభుజంబుల పెంపుడూలెనా యేమి హుం యీ పదునాలుగు భువనంబులలో నాతో సమరంబుజేయంజాలిన వీరుండుగలడా యట్టివాడు గల్గిననాడు నా బాహుబలంబు దీపింప వాని గర్వంబు సర్వంబు నపహరించి కాలుని ప్రోలి కనుపనా నన్నెరుంగవా యేమి.

కుంభా॥ దోషాచరేంద్రా ఉమానాథుండు రోషావేశంబున బలికిన పలుకులు శపించుటగాదా మీరెరుంగరా.

బాణు॥ అయినా కానిమ్ము మరేమి కాగలదో చూచుకొందము (అని తిరిగిచూచి) కుంభాండా సభకు వచ్చెడి యిభగమన లెవరుగానచ్చెను.

కుంభా॥ దానవేశ్వరా యాచానలు కన్యాంతఃపురంబు గాచుకొనియుండు మదిరాక్షి మొదలగువారలు.

మదిరాక్షి మొదలగువారలు జేరుట.

కేదారగౌళరాగం-ఏకతాళం.

మది॥ దనుజేశా తెల్పెదావినూ మనవిని వినుమిక ॥దను॥ మనయూషా వనజాక్షి గనుగొనూ చుందుము నిరతము॥దను॥ వాక్యం॥ సీ చిన్నిగారాబు పట్టికి దినదినంబున కొకవింతవింతగా నగు మొగంబు వెలవెలఁబారుచున్నది నూగారవిరళం బగుచున్నది నధికంబుగ చిట్టుములు బుట్టుచున్నవి యీలక్షణంబులు జూడ భవత్కుమారికారత్నంబునకు గర్భంబు నిలిచినటులనే యున్నది నిందుకు సందియంబు లేదు.

బాణు॥ (అదరిపడి కోపముతో) యీ వాక్యంబులు సత్యమేనా.

అఠాణారాగం-ఏకతాళం.

ఏమచేసి యిట్టివింత లేలగల్గె నెవ్వడా కోమలాంగి ప్రాయమెల్ల కొల్లజేసె తెల్పుడా పామరునిముట్టి చెరబట్టికట్టి యిప్పుడే నామనసుదీర చెండెద వాని నామమేమొ చెప్పుడీ॥హాహాహాహాహాహా॥ వాక్యం॥ కుంభాండా వింటివా యేనరిగి వానింబట్టికొనివచ్చెద చూడుము.

అని కరవాలంబుగొని పరుగిడుట.

౮-వ రంగం——సౌధస్థలం.

అనిరుద్ధుడు నుషాసుందరితో జేరుట.

ఉషా॥ (విచారముతో చెక్కిట చెయిజేర్చి) వాక్యం॥ ప్రాణేశ్వరా నే డేమిచేటు మూడగానున్నదో కుడికన్ను గొనయును కుడిచన్ను మొనయును కడు నదురుచున్నది మరేమిదోచకయున్నది గాన నొక్కసారి నక్షలీల నారంభింతము రమ్ము.

అని॥ సరి భవదిష్టప్రకారంబు గావింతము.

అని అక్షలీల నారంభించుట.

ఉషా॥ నాథా యిక పందెము వేయుము—అని పాశికల నిచ్చుట.

అని॥ (నక్షంబులుగొని) బిత్తరీ నిన్నోడించెద చూడుము.

ఉషా॥ (పాచికలు గొనివైచి) మనోహరా జయాపజయంబు లీశ్వర స్వాధీనంబు లెట్లైనా సరి కానిమ్ము.

అని॥ తరుణీమణి యీశ్వరుడకృతారంభుల ననుసరించడుగదా.

ఉషా॥ (తిరిగిచూచి భయభ్రాంతియై) వాక్యం॥ వల్లభా తప్పెతప్పె.

అని॥ తప్పిన తప్పనిమ్ము యేమైతె చక్కగనే యాడుచున్నాను.

ఉషా॥ ఇయ్యాట తప్పాటగాదు మన రహస్యంబే దురాత్ములు జెప్పిరో అల్లదుగదుగో చూడుము మజ్జనకుండు కరవాలంబు కేలంగ్రాలసటలు బెరికిన హుమ్మని గెరలు కేసరిచందంబున మనపైకి వచ్చుచున్నవాడు యిక నేమిసేతమో చెప్పుము.

అని॥ కానున్నది కాకమానదు వచ్చిన రానిమ్ము మరేమిభయములేదు భయపడవలదు ధైర్యం బవలంబించుము.

ఉషా॥ అదుగో రానేవచ్చె.

బాణు॥ [హాశ్చర్యముతో] అవురౌరా శహబాష్ యీ మారాకారుండగు రాకొమారుం డెవడుగావచ్చును చలింపని కనకాచలంబు చందంబున ధైర్యస్థైర్యగాంభీర్యంబులుదనర రూఢియక నాగారాబుపట్టితో గూడి వినోదంబుగ నాటలాడుచున్నాడు కేలనున్న కరవాలంబు ఝళిపించి దెగవ్రేసెదననిన చేతులాడక యున్నవి (అని తిరిగి చూచి) భటులార యీ నరాధమునిబట్టికట్టి చెరబెట్టుడు. (అని నిష్క్రమించుట)

భటులు చేరుట.

భటు॥ ఒరే దురాత్మా మాచే జిక్కితి విక నెందుబోవుచు యిటురమ్ము.

అని ॥ (కోపముతో దిగ్గున లేచి కరవాలంబుగొని) అవురౌరా నేడెంత సుదినం బీరాక్షసవీరులతో పోరు సమకూరె శహబాష్ యిక నాచలంబు బలంబు దీపింప దోషాచరులం జక్కాడి కాలునిప్రోలి కని చెద (అని ప్రకాశముగా) వరే దురాత్ములారా! సురగరుడగంధర్వ కిన్నరపన్నగాదులైన నాబారింబడి ప్రాణంబులతో బోగలరా రా రండు(అని పుడమికి లంఘించుట.)

భటు॥ దురాత్మా మా రాచకన్య నపహరించినదిగాక మాతో పోరొనచ్చ నుత్సహించితివా యిక రమ్ము.

అని॥ ఓరే శుద్ధద్విపాదపశువా! నాలంబున నన్నెదిర్చి ప్రాణంబులతో నాలయంబునకుం జని యాలుపిల్లలం జూడగలవా నిలువుము.

భటు॥ కరవాలంబు కేలం దాల్చి పోటుమానిసిభంగి నెదిరించిన నేనేమైన బారిపోగలనా వరేసుర్ర మారాజుగారి శరణంబు వేసి బ్రదుకుము సాహసింపవలదు.

అని॥ భటులార తనువుల ప్రాణంబులుగలిగియుండ బారిపొందు నట్లుగాని చో పుత్రమిత్రకళత్రాదులం దలచుకొండు (అని ఆర్చి వారి వెంటం బడి నిష్క్రమించుట.)

౯-వ రంగం—సభామండపస్థలం.

భాణాదులు జేరుట.

భాణు॥ మంత్రివరా నామనంబున కేమిదోచకయున్నది.

కుంభా॥ రాత్రించరేంద్ర మీ మనంబునకు దోచని దెయ్యదియో వివరింపుడు. (అనునెడ తెరలో) హాహా రక్షింపు రక్షింపుము.

భాణు॥ (అదరిపడి) హాహా రక్షింపుము రక్షింపుమని దీనాలాపంబులు వినవచ్చుచున్నవి వారెవరుగావచ్చును.

కుంభా॥ (తిరిగిచూచి) మనభటులు రక్తసిక్తాంగులై వచ్చుచున్నారు.

(భటులు జేరుట.) కేదారగౌళరాగం-ఏకతాళం.

భటు॥ అబ్బబ్బ మా మొరాలకింపవె యా దెబ్బలాను మేనునిండ గుబ్బలు దేలెను ॥మా॥ తబ్బిబ్బుజేసినవారి గొబ్బునా కరవాలమూన దెబ్బదీసి చంపుచున్న డబ్బాలు నెదిరింపజాల॥మా॥ వాక్యం॥ దనుజేశ్వరా యా వీరవరేణ్యునితో బోరంజాలక సైన్యంబు దైన్యంబుజెంది పలాయనంచమై పారిపోవుచున్నది మీరు రాకయుండిన యీ పురంబునం గలవారినెల్ల నొక్కముహూర్తమాత్రంబున నిరవశేషంబుగ సమయించగల డెందుకు సందియము లేదు.

భాణు॥ (క్రోధముతో) బాలుండని నూరకుండిన బలంబులనెల్ల సమయింపుచున్నవాడు హుం యిక చూడుడు. వానింబట్టి చెరబెట్టెద (అని దిగ్గున లేచిపోవుట అందరు నిష్క్రమించుట.)

౧౦-వ రంగం-సౌధసీమ.

యుషాసుందరి జేరుట.

ఉషా॥ (కన్నీరు దుడుచుచు) హాహాహా (యని మూర్ఛిల్లి లేచి,)

హిందుస్థాని భైరవిరాగం-ఏకతాళం.

హా మనోహర నాకొరకు నీవాంఛబలబడి తెక్కడనో దానినేయుదు నెందు బోదును। ఎవరి వేసుదూ నక్కడనో॥ హా॥ గోపశేఖర నిన్ను బాసియు తాపమెటువలె నైతుగా పాపినైనను కంటగించి నీపగిది జేసిన హా॥హా॥ వాక్యం॥ హాసుకుమార మారాకార యదువీరా హాహా కాల కింకర సమానభయంకరాకారులైన రాక్షసులెక్కడ మహాసుకుమారుడవైన నీవెక్కడ వారితో బోరాడ నీ కలవిగాదుగదా అకటకటా కాదు కాదు కాదు (అని తిరిగిచూచి) అనగనగా నెమ్మొగంబున విన్నదనంబుగదుర మదిరాక్షి వచ్చుచున్నయది హాహా (యని మూర్ఛిల్లును.)

మదిరాక్షి జేరుట.

మది॥ ఉషాయుషాయుషా ఖేదంబువలదు, లేలెమ్ము.

ఉషా॥ (గద్గదికతో) మదిరాక్షీ! సంగ్రామరంగంబు తెరంగెఱుంగుదువా నెరింగితివేని నెరింగింపుము.

సరస్వతీ మనోహరిరాగం-ఏకతాళం.

మది॥ ఇందువదన దెల్పెద వినవె నీ సుందరు చరితములను గనవె॥ యిం॥ మందగామినీ కొందములోనక యానందము విడనాడి నిగుల గుంద బోకు మందగమన॥యిం॥ వాక్యం॥ రమణీమణి మనమందరము జూచుచుండ నీ మనోహరుండు కరంబద్భుతంబుగ గరవాలంబు కరంబునం దాల్చి ఝళిపించుచు కరుల మొత్తంబులం గనుంగొని హుమ్మని త్వరపడి పరుగిడు కేసరికిశోరంబుచందంబున నరిబలంబులపై కురికి గిరికొను కోపాటోపంబున కరచరణాద్యవయవంబు లింతింతలుగా ధరబడ నరికినంత హతశేషులగు నక్తంచరులు పారి భవజ్జనకుని మరుగుజొచ్చిన నసురేంద్రుండు భీషణాకారుండై నీ మనోహరునిపై గవిసి నాతనితో పోరి పోరి దన కసాధ్యుండగుట నెరింగి యహిపాశంబులం గట్టి పట్టుకొనిపోయి చెరబెట్టెను.

వసంతరాగం-రూపకతాళం.

ఉషా॥ ఎంతఘోరవువార్తవింటి॥ ఎం॥ ప॥ పంతముతో జనకుడు నాకాంతుని చెరనిడెనటనహా॥ ఎంత॥ దయజూచెడివారెవ్వరు! దైవమేయుండింతజేసె! భయముగదిరెనామదికిక! ప్రాణమునిలువగజాలదు॥ ఎం॥ (వాక్యం) లేక నా కలనైన మత్ప్రాణేశ్వరునిబాసి నిలువగలనా,

అశ్రుతరాగం-ఏకతాళం.

మది॥ ఇకచాలు ఖేదమెందుకూ! యిందీవరాయతాక్షి॥ ఇక॥ ప॥ శుకవాణి తాళుతాళుమా నీకౌను మేలుమేలు! అకటా యిటేమిటేలు! సకలాత్మ డేలునేలు॥ ఇక॥ (వాక్యం) అబలా! చింతించవలదు సూరకుండుము.

ఉషా॥ మనోహరా! నీకీఘోరావస్థ సంభవించవలదాయెనా అకటకటా దయావిహీనుండగు మాతండ్రి నాగపాశంబులం గట్టునపుడు నీతలిదండ్రులదలచితివో బంధుమిత్రాదుల బిలచితివో పాపిష్ఠినగునన్ను దూరితివో కష్టడివిధినిదిట్టితివో స్వకృతాపరాధంబుగదాయని సిగ్గునగొట్టుకొంటివో మనోహరా నీయాపదలువిని నాగుండియలు వగాపక్రైయవిసి తనువు విడచి ప్రాణంబులుపోవకయుండుటకు కారణంబెయ్యదియో తెలియదు గదా సుందరా నీయందంబుం గొనియాడదరమా అరుణాబ్జపత్రంబులం గేరు విశాలనేత్రంబులును శరచ్చంద్రచంద్రికలధిక్కరించు ముసిముసినగవుగదురు నెమ్మొగంబును గిరికరికరంబులధిక్కరించునాజానుబాహార్గళంబును బారలకుమీరువక్షస్థలంబును కేసరికిశోరవిక్రమంబును మహాపరాక్రమంబును దలంచిన నిలుపోపశక్యమా,

హిందుస్తానిభైరవి-ఏకతాళం.

ఆహాహావిధి ఆరడిజేసె! హా-హా-హా-హా॥ ఆ॥ ప॥ తనసుతనాథుని దండనజేసెడి తండ్రులుగలరెయీ ధారుణిలోపల॥ ఆహా॥ (వాక్యం) ప్రాణేశ్వరా! నన్నుగూడి నీతలిదండ్రులనైన జూడక బంధుమిత్రాదులతో మాటలాడక నాలింగూడక నొప్పులవలంపక దేశంబఖిలసీంపక యీయరవిందసాయకునైదవకాండంబు నవహసించు లోచనయుగళంబును హరిశరాసనంబులంగేరు భ్రూవిలాసంబును నవకిసలయంబుల దనయగు రదచ్ఛదంబును సుధానిధిసరియగు నగుమొగంబును హరినీలరుచి నిచయంబుల నవహసించు నెరికురులును హీరంబులంబోలు రదంబులును కుంభికుంభంబుల దంబం

బడంచు కుచకుంభంబులును నల్లచీమలబారు నేరునూగారును సుధారసబిందుసందోహంబులుట్టిపడునట్టి వాక్యంబులును రూపయౌవనలావణ్యహావభావవివేకవీణాగాననృత్యాభినయాదులను మహాపాశంబులంగట్టుబడి పోవంజాలక విచారదూరుండగు బాణునిచేపట్టుబడి చెరశాలం జిక్కితివా నాచక్కనయ్యా,

మది॥ ప్రమదామణీ! విలాపింపవలదు నూరకుండుము.

ఉషా॥ సఖీ! సొగసుకాని బాసి నొంటినుండగలనా?

మనోరంజని రాగం-ఏకతాళం.

మది॥ చాలూయీఖేదము । లలనామణి వలదిక॥ చా॥ ప॥ బాలా గుణజాలా। యీలీలా। వగచినఫలమేమిక॥ చా॥ (వాక్యం) తరుణీమణీ! నిన్ను గోరివచ్చినందు కావన్నె కాని కిన్ని యవస్థలు సంభవించె, నీవేమి జేయగలవు యీపరమేష్ఠి వ్రాసినవ్రాలు దప్పింప నెవరివశము రా రమ్ము పోదము లెమ్ము.

౧౧-వ రంగం—చెరశాలసీను.

అనిరుద్ధుడు జేరుట.

హిందుస్తాని భైరవిరాగం-ఏకతాళం.

అని॥ ఆతరుణీమణీ ముఖకమలము నేనే తెరగున జూతు । పాతకుడగు విధి పాపమనక యెడబాపెను హా-హా-హా-హా॥ ఆత॥ కుసుమశరుడు విరిశిలలనేయ। వశముగాదా యీ హా-హా-హా-హా॥ ఆ॥ (వాక్యం) ఆహా యింతయవస్థ జెందినను యింతిపై భ్రాంతి దీరకయున్నదిగదా యీ కురంగనేత్రి ప్రథమసంగమంబున బెనంగునప్పుడు కన్నులుమూసినంతనిలువక రెప్పలల్లాడ్చుచు ముసిముసినగవునగుచు కసరుచు వాతఘాతంబున నిట్టుట్టుగొట్టుకాడు దీపకళికతెరంగున కటితటంబు నటియింప నోపంజాలక తహతహపడు యీ కన్నెమిన్న చిన్నెలెన్న మనంబునకు ఘనంబగు యనురాగంబు గలుగుచున్నదిగదా హా,

సీ॥ ఏయింతిగుణకథ లేప్రొద్దువర్ణించి యానని విందునహర్నిశంబు।
యేచాన మధుర మాటాచారసస్థితి నానని మెంతునహర్నిశంబు।
యే లేమలావణ్యమెన్నతరముగాక యానని జూతునహర్నిశంబు।
యేమధురాధరీయింగిత వైఖరుల్ యానని బొగడుదహర్నిశంబు।

దలచితమిమించిభ్రమియించి తల్లడించి। నిలచిమదినెంచి నెమ్మదినిగ్గ్రహి
యించి। నామనోహరి కాయవాఙ్మానసముల। ధ్యానమొనరింతు సద్ద్ధి
ద్ధ మానసమునా॥ మరియు,

సీ॥ శ్రీమించునగవుచే ఛెన్నొందు నెమ్మోము నేయింతికిదనర్చునిజ్జగమున।
కువలయంబులసిరుల్ గొనుసమదృష్టులు నేయింతికిదనర్చునిజ్జగమున।
సుధలొల్కుకొందళ్లు మృదువైనకెమ్మోవి యేయింతికిదనర్చునిజ్జగమున।
స్మరుశరాననములనకుముల లోకనుబొమ లేయింతికిదనర్చునిజ్జగమున।
లలితనిటలంబు బాలేందునసుకరించు। గబ్బిగుబ్బలయుబ్బు గుబ్బలుల
దెగడు। యూరుమదకరికరముల దూరనాడు। నట్టిసతినెంతుస్మరియింతు
ననుదినంబు॥ (వాక్యం) ఆహాహా మరుపురాదుగదా?

గీ॥ కలికిముద్దులగుమ్మ బంగారుబొమ్మ। యింతిపూబంతి రతనాలదొంతి మ
దను। దంతినెడబాసి నిలుపోపతరముగాదు। యేమిసేయుదు నిపుడు నే
నెందుబోదు॥

బ్యాండుస్పైల్-ఏకతాళం.

ఔనౌనోయా సుదతినిబొగడగ తరమౌనా॥ పల్లవి॥ తరమా సర
సిజముఖి మరుదురముబొగడ తరమా॥ ఔ॥ (వాక్యం) వొక్కనాడా చ
క్కెరబొమ్మ ముకురంబు ముందరనిడుకొని యలుకలుదువ్వి పాపటదిర్చి
ముచ్చటముడివైచి మిగిలినకుంతలంబులు జెడవైచి యాముడిచుట్టుజుట్టి బిగ
గట్టి దానిపై నరవిరి మంజరిజుట్టి తిలకంబు బెట్టుచున్నంత నితాంతసంతసం
బున యేను వెనుకకుదిరిగి పద్మకోశార్థపతాక సంయోగహస్తంబులచే భా
వంబుజూపిన దిగ్గునలేచి బిగ్గరకౌగలించిన యాచక్రస్థనిపై కూరిమి నో
లలాడుచున్నదిగదా,

గీ॥ కన్నురెప్పలడ్డంబైన గలికిబాసి। నొక్కయేడాయనని మదినూహజేతు।
నట్టిప్రియురాలినెడబాసి యతనుగాసి। జెందనాయనువిధికి నేమందునహా
హా॥ (వాక్యం) మరియు హరినీలరుచి నిచయంబుల నపహసించు
నొయ్యారపుజారుకొప్పును చిగురువిలుకాని మేనమామకెనయగు నగు
మొగంబును గిరుక్కనదిరుగునెడల ఘళుక్కుమను బేడిశల ధిక్కరించు
బెళుకుకనుంగవలును నిగనిగయను పగడంబులవగదెగడు జిగిమోవియు

ను౦గలిగి నాకన్నులకు గట్టినట్లగుపడుచున్నదిగాని యుద్ధములోని లిబ్బి వగిది చేతికబ్బదుగదా హా,

ఉ॥ లజ్జితనేత్రపద్మరుచి లాశ్యములక్ష భ్రమియి౦పజేసినా। పజ్జవసి౦చివాజ్మధుర భావరసజ్ఞతజూపి మోహపు౦। రజ్జులగట్టియీపదిగి రవ్వలజేసితి వమిసేతుహా। కజ్జలనేత్రి ప్రేమ ననుగావ వెకోపము చాలుసు౦దరీ॥

(అనిభ్రమగాని కౌగిలి౦ప౦బోయి) వాక్యం॥ ఆహా యిదేమన్యాయముమునస్సు పరిభ్రమి౦చెనేమొ న౦దుకే యీ ప్రలాపాదులు కలుగుచున్నవీగదా యికనేమిసేతు మరేమిదోచదు,

గీ॥ మునుపు రేయివేళ ముద్దులగుమ్మనా। చెక్కునొక్కి మోవి చెనకిబిగియ। కౌగిలి౦చిమి౦చి క౦జాస్త్రపోరున। తృప్తిజె౦దిమదికి తృప్తిజేసె॥

వాక్యం॥ మరియునొక్కనాడు నాథా! వెనుతియ్యకుమట౦చునన్టిన గ౦ధసాయకు౦డాడి౦చు జ౦త్ర౦బువగిది కీల్జడనటి౦ప నల్లిబిల్లిగ నల్లుకొనిన మల్లియవల్లరుల తెర౦గున తనువల్లికలు బాహువల్లికలచే నకటా వికట౦బుగజుట్టి బిగియ గాఢాలి౦గన౦బు జేయుసెడల మణిహారవల్లరుల దెగి ఝల్లుఝల్లున విరులవానగురియుపగిది ము త్తియ౦బులు రాల ననశర౦డను జగజ్జెట్టి మ్రోయి౦చు బిరుదు ఢి౦ఢిమధ్వనిగ గళరవఘుమఘుమత్కార౦బు చెల౦గ క౦దర్పదేవతా నిష్ఠాగరిష్ఠ యైన తెర౦గున నరమోడ్పుకన్నుదోయి సొలుపుమిగుల క్షీరవారాసిగారాబుపట్టికిబుట్టిన దిట్టరికి పట్టాభిషేక౦బు జేయి౦చుపగిది శ్రమజలబి౦దు స౦దోహ౦బులు వెలయ పేర్చినుత్సాహ౦బున నుపరిసురత౦బొనర్చునాటి హాయియు తెచిన నిలువతరమా,

గీ॥ పడతినాయురముపై బరు౦డును గాని। సాలిగి౦చి విరులపాన్పుమీద నెట్టకేలకైన నిదురి౦పజాలని। సు౦దరా౦గి నెప్పుడు జూతునొకో॥

వాక్యం॥ యికనేమిసేతు యాసు౦దరా౦గి నెటులజూతు,

గీ॥ కనులుజూడగోరు కలికిసోయగమును। కరము లెపుడుగోరు కౌగిలి౦ప। యధర మెపుడుగోరునల వేణియధర౦బు। మనము రేయిబగలుమగువగోరు

వాక్యం॥ మ౦దగమన నెడబాసి మ౦దానిలునిచేత జిక్కితిగదా క౦దర్పుడేమిజేయగలడో.

గీ॥ మరియునొక్కనాడు మానినిశయ్యపై । కపటనిదురబూవగడగినేను ।
చెక్కునొక్కి మోవిచిరుకాటులుంచిన । కనులువిచ్చిమెచ్చికసరుకొనినె॥
వాక్యం॥ అదుగదుగదుగో.

గీ॥ కమ్మవిలుతుడు సుమసాయకమ్ములేయ । తెమ్మెరలుడాయ గండుతుమ్మెదలు మ్రోయ । కోవెలలుగూయగా మదిగుందనాయె । నేమిసేయుదు ప్రియసఖి నెట్లుజూతు॥ వాక్యం॥ నిదియునుంగాక మరియు నొక్కనాడు,

గీ॥ కేలుకేలునగీలించి కేళిజేసి । రారనామనోహరయని రాజవదన । విరులసెయ్యకునను దార్చి మరుని కేళి । గూడి వేడుకసల్పె నక్కోమలాంగి॥
వాక్యం॥ మదికేమిదోచదు ప్రొద్దుబోదు నిలువతరము గాదు నిద్దురరాదు యాముద్దులగుమ్మ వద్దజేరి యొద్దికతో హద్దుమీరి ముద్దులిచ్చుచు సారెసారెకు మారుపోరుజేయవలదా పోవలదా (అని పోవంబోయి) అవ్వారా నాగపాశంబులం గట్టుబడి చెరశాలలో జిక్కినటులున్నది కానిమ్ము దైవవిధికే నేమిజేయుంగల యీ గదిలోని కరిగెద.

అని నిష్క్రమించుట.

౧౨-వ రంగం సభామంటపసీను.

శ్రీకృష్ణబలభద్రప్రద్యుమ్నసాత్యకియుద్ధవసాంబాదులు జేరుట.

కృష్ణు॥ బలదేవా! మన యనిరుద్ధుని సమాచారంబు దెలిసెనా.
బల॥ కృష్ణా యనిరుద్ధుని సమాచారంబు దెలియక నేటికినాలుగు నెలలాయెను.
ప్రద్యు॥ తండ్రీ! యనిరుద్ధునన్వేషించుటకై చారులననేక దేశంబుల కనిపితి గాని యిదివరకు నాకుమారుని జాడ దెలియలేదు.
సాత్య॥ కృష్ణా నీ కరుణగలిగియుండిన నీ మనుమనికి నేమి హానిగాసేరదు అతడే రాగలడు సంశయింపనేల.
సాంబు॥ తండ్రీ పినతండ్రిగారి పలుకు లుచితంబులు నీకరుణగల్గిన నతండు పెండ్లికొడుకై రాగలడు. (భటుడు జేరుట.)
భటు॥ యదువల్లభా! మునితల్లజుండగు నారదుం డరుదెంచి దనరాక మీకెరింగింపుమని నన్ను నిచె.
కృష్ణు॥ దౌవారికా యక్కమలాసన నందనుం దోడ్కొనిరమ్ము పొమ్ము.
భటు॥ చిత్తము చిత్తము [అనిపోయితిరిగివచ్చి.] కృష్ణానారదుండువచ్చుచున్న

వాడు. అందరు లేచి నిలుచుట.

నారదుండు చేరుట.

బ్యాండుతరజ్ పదం- ఏకతాళం.

నార॥ రామరామ రాఘవా। రఘుకులేశ గోవరా॥ రా॥ రామరామ। రఘురామ రిపుభీమా। గుణధామా। సోమవిజిత సురుచిరముఖ ॥ రా॥

వాక్యం॥ నారాయణా.

బ్యాండుతరజ్ పదం ఏకతాళం.

కృష్ణ॥ వందనం బ్రహ్మనందనాయితె। వందనం వందనం ఆనందం బ్రహ్మనందనాయ॥ వం॥ మునివరా సురవరా। సురగరుడోరగవందిత॥ వం॥

నార॥ కృష్ణా నీకు శుభమగుగాక యీ మహోన్నత రత్నఖచిత తప యాసనంబున నివసింపుము.

కృష్ణ॥ కమలభవాత్మజా మీరీ చామీకరాసనంబున వసియింపుడు.

(అని అందరు వసియించుట.)

నార॥ పురుషోత్తమా! నిన్ను నీసభను జూచినంతనే నా కన్నులకు పెన పండువయ్యె ఆహా యేమిసభ శహబాసు.

కృష్ణ॥ వైణికోత్తమా! మీదర్శనంబున యేను ధన్యుండనైతి మజ్జన్మంబు పావనంబయ్యె సరి, యేమైన వింతలుగలవేని నెరింగింపుడు.

పార్సితరజ్-ఏకతాళం.

నార॥ నందనందనా నతభక్తచందనా। గోవిందా మునిబృందవందిత మందరాధరా॥ నం॥ యిందిరానాథా। వసుంధరానాథా। బాలేందుధర బ్రహ్మాదినుతపద పంకజోదరా॥ నం ॥

వాక్యం॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ (యని గానధ్యానంబులు గావించి) కృష్ణా! నీవు లోకారాధ్యుండవుగాన నీవెఱుంగని సమాచారంబు లీపదునాలుగు భువనంబులలోనంగలవా మరియు నీవెరింగియు నెరుగనివాని తెరంగున నన్నెరింగింపుమని పల్కితివి వినుము, నీనంగసనందనుండు బలినందననందనకై బాణునిచే పట్టుబడి శోణపురంబున చెరశాలలో నున్నవాడు గాన యీ దోషాచరుని ప్రచండ బ్బాహు దండంబులు

ఖండించి నీమనుమని విడిపించి జగంబులకు మేలుఁజేయుము, మురాహరా! యిక నేసరిగెద, నారాయణ నారాయణ నారాయణ.

(అని నారదుండు నిష్క్రమించుట.)

కృష్ణు॥ (అరుణాక్షుఁడై) సీరపాణీ ప్రద్యుమ్నసాత్యకిసాంబాదులార నారదు వచనంబులు వింటిరా బాణాసురుండు మదంబున కన్నులు గానరాక మనయనిరుద్ధుంబట్టి చెరబెట్టెనట సరి, చతురంగబలంబులంగూడి మీరందరు ముందర జని బాణునగరంబు ముట్టడించుఁడు నేను రథారూఢుండనై వచ్చెద పొండు.

ప్రద్యు॥ చిత్తము చిత్తమట్లే కావించెద. (అందరు నిష్క్రమించుట.)

౧౩-వ రంగం సభామంటపసీను.

బాణుడు బలుడు గూపకర్ణుడు కుంభాండాదులు చేరుట.

బాణు॥ వాక్యం॥ మంత్రివరులార! యేననిరుద్ధుని నాగపాశబద్ధుం గావించి చెరశాలలో నుంచిన సమాచారం బాసాంతముగ నారదునివలన విని కంసారాతి చతురంగబలసహితుండై మనపైకి వచ్చుచున్నవాఁడట గాన శత్రువులేసమయంబున సాహసించి విజృంభించెదరో జాగ్రత్తగ నుండవలయు.

గూప॥ (కోపముతో) శర్వరీచరేంద్రా యాదవులా యాదవులు మనపైకి దండెత్తివచ్చెదరా యెహ్హెహ్హె హ్హెహ్హె యాదవులా వచ్చునదెంత వచ్చిరేని కీలికీలసమానంబగు మదీయశూలంబునకాలు నేసెద నిందుకు ఇంత చింతింపవలయునా.

కుంభా॥ యాతుధానేశ్వరా యేనొకసమాధానంబుఁజెప్పెద నాకింతకుఁబూర్వము పినాకపాణి బలికిన పలుకుల తెరంగును ధ్వజంబాకస్మాత్తుగ విరిగి నేలంగూలుటయు ననిరుద్ధుండు నాగపాశబద్ధుండగుటయు యదుబలంబులు దండెత్తివచ్చుటయు మననగరిలో ననేకములగు నుత్పాతంబులు సంభవించుటయుం జూడ శ్రీకృష్ణునితో సంధిచేయుటయే మేలని తోచుచున్నది.

బలు॥ (కోపముతో) కృష్ణుండు ద్వాదశాక్షౌహిణీబలసహితుండై వచ్చిన నేమి శంకరుండు బలికిన పలుకులకేమి కుంభాండా సికీపిరికితనం బెట్లు సంభవించె రాక్షసవంశసంభూతుండవై యానరాధముల విక్రమాకారం

బులం జూచి భయభ్రాంతుండవై శర్వరీనాథున కధైర్యంబు లుపదే
శింపుచున్నావు చాలుచాలుచాలు యిక నీ యాలాపంబులు చాలిం
పుము నీబోటి యుర్వులులిచ్చట లేరు నూరకుండుము యేను కోపించి
నుద్దండగదాదండంబు నవలీల కేలందాల్చి నార్చి పేర్చి హుమ్మని కరి
తురగశ్యందన కాల్బలాదులపై కురికి గిరిగొను కోపాటోపంబున గద
గిరగిరం ద్రిప్పుచు కృష్ణునిపై కురికి తురంగంబుల దునిమి సారథిం గీట
డంగించి పతాకంబు ధరం దొరంగించి శరశరాసనంబుల నుగ్గునూచం
బులు గావించి బారదోలి సాత్యకిప్రద్యుమ్న అక్రూరగదసాంబసునందన
బలభద్రాదుల నేలంబడవైచి జయంబు చేకొనియెద నింతపనికై చిం
తింపనలయునా హుం శౌర్యధైర్యస్థైర్యగాంభీర్యంబుల నవలోకింపుడు.

కుంభా॥ రాక్షసేంద్ర పిరికిమాటలు వినక కృష్ణునితో సంధి జేయుము నీకు
మేలగు నిందుకు సందియంబు లేదు.

బాణు॥ (కోపముతో) నీమాటలు వినజాల వినుము రవిసుధాకరులు గతి
దప్పిన తారలు ఝల్లుఝల్లున రాలిన వారిధులింకిన హుతవహుండు
శైత్యంబువహించిన కులపర్వతంబు కుమ్మరిసారెవగిది దిగ్గిరం దిరిగిన
కృష్ణునితో సంధిజేయగలనా ముసలముద్గరపరశుపట్టిసతోమరభిండివా
లాద్యాయుధంబులం దాల్చిన కరసహస్రంబుల కంపమాతిదిరుసనటుల
కృష్ణబలభద్రసాత్యకి గదసాంబ అక్రూరాదుల గీటడంచి వచ్చెద నూర
కుండుము (అని తిరిగిచూచి) యిదియే మహాశ్చర్యం భయభ్రాంతులై
భటులు వచ్చుచున్నారు కారణం బేమో.

(అనునప్పుడు భటులు చేరుట.)

బ్యాండుతరజ్ రాగం—ఏకతాళం.

భటు॥ కర్బురానాథా వినుమా నిర్భయంబుతోడా వచ్చి । గర్భమూలు బ
గులజేయు నార్భాటంబులం । దుర్భరావహకోట జొరచి కర్బురేశ్వరూల
జంపి । కర్బురాసౌధాములెల్ల గాల్చి వేసెనోగా । హాహాహాహా ॥

వాక్యం॥ యనేకరక్షోవీరుల జక్కాడి పురంబు నెల్లచోటల నాక్రమించిరి.

బాణు॥ మహాశా గూపకర్ణా కుంభాండా వీరులారా లనేకసైన్యంబు
లతోచని యదువీరుల జక్కాడి రండు పాండవ నాశ్యంబువలదు యేను
పిదప వచ్చెద. (అని అందరు నిష్క్రమించుట.)

౧౪-వ రంగం—సౌధసీమ.

ఉషాసుందరి చేరుట.

ఉషా॥ హా ప్రాణేశ్వరా ! నిన్నెడబాసి వనటఁ జెందనాయెఁగదా యికనేమి సేతు,

హిందుస్థానిభైరవిరాగం-ఏకతాళం.

ప్రాణనాయక నిన్ను బాసీ నిలువజాల లేరా। రావా దేరా॥ప॥ ప॥
ప్రాణదానము జేయవేమిరా నాపాలిదైవము బ్రోవవేమిరా । సూనాశుగుని పు
ష్పబాణములకు నిల్వలేరా। రావా దేరా॥ ప్రాణ॥ సాంధ్యపూవిధియింత
జేసెరా। అహా। గోపాశేఖర యేమిసేతురా।శ్రీపాతినిను వేగా కాపాడరక్షిం
చురారా। కోపామేరా॥ ప్రాణ॥

వాక్యం॥ హా మనోనాయకా! నేనేమిసేతు అకటకటా (అని విచారించి)
యికనిలువజాల గదిలోనికరిగి పరుండెద (అనితిరిగి చూచి)

సీ॥ ప్రాణనాథుడు లేమిపడకింటిలోనికి నేగిసభుగులగునేమిసేతు।
దైతుడిచ్చుట లేమిదర్పణంబును జూడ నిచ్ఛజనించదికేమిసేతు।
సరసాన్నపానముల్ చవిజూడగోరితే నింపుఘటించదికేమిసేతు।
మణిమయభూషలు మైధరించెదనంటె నిష్టంబుగాదికనేమిసేతు।
ముంగురులుదువ్వి వింతగాముడిచికొనుము। మంజులుమాట్లనుతెలగాటమ
నసురాదు। దగినతోడవ్వులుగాంచితే ధైర్యమెసలు। నేమిగోరదు మదికిక
మందేమిసేతు॥ (వాక్యం) మరియు,

ఉ॥ రారమనోహరాయనిన రవ్వలబెట్టుచు కేలిసేయుపో।
పోరకిరాతకాయనిన పొంగుచుపైబడి కౌగిలించుపో।
లేరమనోజరూపయన లేచియుదిగ్గున శయ్యకుగ్గునే।
లౌరనినుంరతింగలయు లాభమదేమన గూడునేమునే॥

సీ॥ వనజాక్షనను జేరవద్దురాయనినంత విరిశయ్యపై జేరిసరసమాడు।
సరసమాడకునింక చాలుపోపొమ్మన్న కిలకిలనవ్వికేల్గేలుబట్టు।
కేలుబట్టియునన్ను గేలిజేయకుమన్న బిగియకౌగిటజేర్చి పెదవినొక్కు।
మోవియానుటనీకు భావ్యంబుగాదన్న వింతగానసుగిలిగింతసేయు।
నాగడముజేయవలదన్న నలరువిల్తు। సదనమునకేలువైచిన సన్నుతించు

అపుర బాగాయు లెమ్మన్న నతను కేళి। నేలిబతినూలి యురము పైవ్రాల
నహహా॥

సీ॥ కెమ్మోవియానుచుకమ్మనివాతెర సలుగంటులొనరించిబతిమిలాడు।
బిగియకౌగిటజేర్చి పొగిలితీవోయని సురతికైకొనిఘూలిసోకివినరు।
గురుకుచంబులగ్రుమ్మిగోరునాటినటంచు వ్రసు గుకుంకమ పూడ్చి పోవు
తడవుగారతి నేలిబడలితివోయనితొడలపైనిడుకొనితుడిచునిన్నుగ్రసను
చాననను బాయువలదని మేన మేను। జేర్చిలాలించిముద్దాడి చంద్రవదన।
నిన్నుకలనైన నెడబాసి నిలువజాల। నంచనిందియింను ప్రియుని నేగాంచు
టెపుడో॥ (వాక్యం) మరియు నొక్కనాడు,

సీ॥ ననుగూడినీమనోనాయకి నెడబాసి యుంటి వేయునిన బాకంటగింను।
నను జేరితలిదండ్రినైనదల్వవటన్న నసురసురవిచాలకపరుకొనును।
నను నేలిమిత్రులనరయకుంటివటన్న కినుకరెట్టింపబాకనులు పెరచు।
ననుజూచినది మొదల్నగరి బాసితివన్న హుమ్మనికవములనొత్తి పెదవి
యట్టికినుకనుగని వేడినంత కనుల। భాష్పములుగ్రమ్మ హాయని పైకిజూచి
తరుణినినుగోరినందుకు తగునెయిట్టి । కఠినములుబల్కతంచు బాకలక
బారు॥ (వాక్యం) మరియు,

గీ॥ కలికిరమ్మనిముద్దాడి గారవించి।వగల జేలించి తమిమించి సొగసుగాంచి
మరునిక్రీడల దేలించి మనుతమించి । నట్టిప్రాణేశు బాసి నే నెట్టులుందు॥

క॥ సరసిజముఖి గారమ్మని। సరసవచనరచననిపుణ చాతురిదనరన్।
పరిపరివిధముల నెమ్మది। గరగించెటిసొగసుకాని కన్గొను టెపుడో॥

వాక్యం॥ మరియు,

క॥ బిగికౌగిలించి హుమ్మని। జిగివాతెర తేనెలాని చిరునవ్వొలయన్।
నగినగుమని బతిమాలిన। వగకాని గుణంబు లెంచి వశమేనిలుపన్॥

చ॥ పలుకవ చేల నేకలికి పంకజలోచన ముద్దుగుమ్మనీ ।
యలుకలు చాలుచాలు ననునారడిబెట్టక రమ్మటంచుదా।
కలకలనవ్వి మారుశరఘాతలకోర్వగ జాలనంచునన్।
బలిమినిబట్టిలాగి దనపక్కకుజేర్చిన దెన్నడమ్యనా॥

వాక్యం॥ అపురారా మజ్జనమంతజేసె మరియు బతివ్రతధర్మంబుల నీట
గలిపి కాపురంబుపీటిబుచ్చి భర్తనువంచించి బంధుమిత్రాదులు రోయ

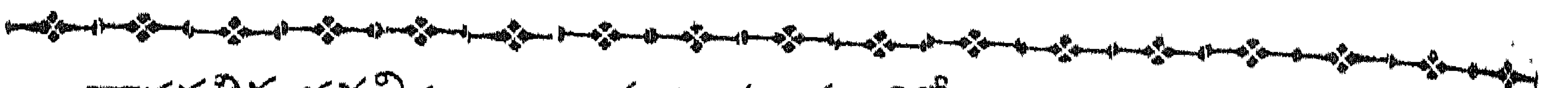
సుధాకరుండ గులుకొని మహామోహంబునఁజని చిన్నిగారాబుకోమా
రుంగనిన బృహస్పతి దనభార్యయగు తారనుపరిగ్రహించక విసర్జించెనా
వాలి బలాత్కారంబుగబట్టుకొని కోమారుంగనివిడచిపుచ్చిన రావణుం
డు మందోదరినివిడనాడెనా సురేంద్రుండు మారునికరుణ విరిశర పరం
పరలకోర్వంజాలక నర్థరాత్రంబునజని కుక్కుటాకృతిగైకొని కొక్కొ
రోకోయనిననదివిని జడధారిరాయుడు ప్రాతఃకాలం బాయనని చనిన
వానిగృహంబునందూరి యాబిత్తరిని చిత్తజుకేళిం జేల్చినదెరింగి యు
హల్యను శతక్రతునిశపియించి బిదపచేపట్టలేదా యట్టిబెట్టిదంబగుతప్పి
దంబు మావలననేమైనంగలదా ఆహా ప్రియుడు మరుపురాడుగదా?

సీ॥ జలజాక్షిరమ్మనికలకలనవ్వుచు వింతగామాటాడుగొంతసేపు।
పడతినాయురముపైబవ్వళింపవెయని వింతగాబతిమాలుగొంతసేపు।
తొడలపైశయనించితడవాయనపల్కి వింతగానను వేడుగొంతసేపు।
వెడవిల్తుడదేవచ్చెరుఘడియకుమనిపల్కి వింతగాబెదరించుగొంతసేపు।
బాలజాగేల నను నేలవేలలీల। గోలతసమేల నేతాళజాలననుచు।
రతిపతిక్రీడదా నతికుతుకమొదవ। వింతగాసల్పుమదిదోచు కొంతసేపు॥

వాక్యం॥ రసికశిఖామణీ! నీసరససల్లాపంబులఁదలంచిన నిలువతరమా సతి
కిపతియేగతిగదా పర్వతాగ్రంబున వికసించు కుసుమంబుల చందంబున
పతిలేనిసతిజన్మంబు నిష్ఫలం బదియెట్లనిన,

సీ॥ పతిసేవజేసెడిపద్మాయతాక్షుల పుణ్యంబులింతనిబొగడరాదు।
పతిదయగాంచినభామామణులమహా భోగంబులింతనిబొగడరాదు।
పతియెదైవంబనినతిభక్తిగొలచిన మగువలపుణ్యంబుబొగడరాదు।
పతికిన్కగాంచినపాపపుయువతుల వగపులింతింతనిబొగడరాదు।
గానసుఖముభోగంబు సన్మానపతుల। సంపదలుపేరుకలు మహాసొంపు
నింపు।సర్వసౌఖ్యాస్పదమె పతిచరణసేవ। పుడమిపైబుట్టి దనరారువడతు
లకును॥ (వాక్యం) మరియును,

సీ॥ పతిశయ్యవిడుచుటెప్రాణంబువిడుచుట లబ్జదళాక్షులకనియుందు।
పతిగారవించుటెప్రాణంబుగాంచుట లబ్జదళాక్షులకనియుందు।
పతిదయగల్లశ్రీపతిదయగల్లుటే యబ్జదళాక్షులకనియుందు।
పతికిన్కయేపూర్వపాపపురూపంబు యబ్జదళాక్షులకనియుందు।

గానపతికృపగల్గిన చానలకును। గల్గుసంతోషసుఖములు గణనసేయ।
తరమెపతినెడబాసిన తరుణులకును। గలుగుఖేదవిచారంబు దలపదరమె॥

వాక్యం॥ మరియు,

సీ॥ పతినికన్నులనిండహితవుగానేప్రొద్దు గనుగొనువనితయేకాంతసుమ్ము।
ప్రాణేశుతోగూడిపకపకనవ్వుచు వింతగానున్నదేకాంతసుమ్ము।
వగకానియురముపైబిగిగుబ్బలొరయగా కౌగిలించినయదేకాంతసుమ్ము।
మదిముదంబునప్రియునధరంబుగ్రోలుచు కలకాలమున్నదేకాంతసుమ్ము।
పక్ష్మలములచె రక్షింపబడినయట్టి। యక్షులవిధానమున పతిననుసరించి।
తనువుగల్గిన యన్నాళ్ళదనుకవిభుని। గలసిమెలసినయట్టిదే కాంతసుమ్ము॥

వాక్యం॥ మరియును,

సీ॥ వయసునురూపంబువనితవల్లభులకు నొక్కచందంబునైయుండవలయు।
సతతంబుహితవునుఅతులితమోహంబులొక్కచందంబునైయుండవలయు
జాతిప్రమాణలక్షణచారుశీలంబు లొక్కచందంబునైయుండవలయు।
రతిరాజశాస్త్రసంగతులందుగతులందునొక్కచందంబునైయుండవలయు
గానమందును వినయనిధానమందు। మానమందును నిర్మలజ్ఞానమందు।
పూర్వపుణ్యవశంబున బొసగియున్న। వారిజన్మంబెజన్మమీ వసుధయందు॥

వాక్యం॥ మరియు నిట్లుగాక,

క॥ సతిపతులు జగములోపల। రతిపతిక్రీడలనుసొక్కి రంజిలగను చుండ్రే।
పతియక్కడ నేనిక్కడ। వెధజెందగనాయె దైవవిధికేమందున్॥

వాక్యం॥ మనోహరా! నీవొక్కనాడతిప్రమదంబున మాంగుసుఖసేయునప్పుడు నా తెరరదంబులనొత్తినును చెక్కుల చిరునొక్కుపస్త్రల మొత్తంబులంజేరి మోవియానిసంత యేనుమహాల్లాసంబున బడగుసడుముగడగడవడక జీమూతపటలంబు చంద్రబింబంబుం గప్పువగిది గొప్పనగు కొప్పువిడి నెరికురులు గుప్పుగుప్పున ముఖసరోజంబుసంగప్పుకొన హార వల్లరులసియాడ సురోజంబులు ఘుమఘుమలాడ హుమ్మని పైకొని సుపరి సురతంబొనర్చుతరి నాసికాగ్రంబున ఫాలతలంబున కపోలఫలకంబున శ్రమజలకణంబులొలుక కనురెప్పవేయక తప్పకచూచిచూచి తలయూచినంత యేను బింకంబగు గబ్బిగుబ్బలకసిదీర యురంబున హుమ్మనిగ్రుమ్మి యిరుమేను లొక్కటి యగునటుల బిగ్గకౌగిలించి యధరమాన

వచ్చిన పక్కననగి గిరుక్కున దిరిగి నవలమొగంబైన యేనెరిగి మిగుల చింతాభరంబున నసమశరుసంగరంబు జాలించి మారుమాటాడక మొగంబువంచుకొనియున్న నన్ను నూరడించి పుండరీకసాయకు భండనంబున నేలి తృప్తియొనర్చినట్టి నీసరససల్లాపంబులు దలంచిన తాలిమి దూలి మనంబున ఘనంబగు పరితాపంబు గలుగుచున్నదిగదా హా. మరియు,

సీ॥ అభ్యంగనమొనర్చినలరుచుజవ్వాజి చేనంటిపెన్నెరుల్ చిక్కుదీసి।
ధళధళలనుమించుజిలుగుబు పేదారు రంగుదువ్వలువొంటికొంగుగట్టి।
గబ్బిగుబ్బలకొంగుగప్పికందమ్ముల కజ్జలంబతిహాయియల్ గానమర్చి।
సోమునిసరివచ్చు మోమునవింతగా సుందరంబగునుదుబింద మర్చి।
కేళిసదనకవాటంబునోరజేసి। సరససాంబ్రాణిధూపంబుమరుదివాణి।
మునకునిచ్చినప్పుడువచ్చి మోవియాని। మారుపోరొనర్చినవాని మరువదరమె॥ వాక్యం॥ నిదియునుంగాక (యని ఆలోచించి) శ్రీకృష్ణాగమనంబు మత్ప్రాణేశ్వరునకు నెరింగించుటకై యుత్తరంబుగొని చని నా ప్రియసఖియగు మదిరాక్షి యింకను రాదయ్యె కారణంబేమొ తెలియదాయె (అని తిరిగిచూచి) అల్లదుగో ప్రాణసఖియగు చిత్రరేఖ దరహాసంబు దీపింపవచ్చుచున్నది.

చిత్రరేఖ జేరుట.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ మదవతీ తీరని చింతాభరంబు వలదు.
ఉషా॥ వాక్యం॥ మరచెదనటన్న మదుపురా దికేమి సేతునే.

జంఝూటిరాగం-రూపకతాళం.

చిత్ర॥ మదవతీ। మేలువార్తదెలిపెదవినవె ఓ॥మ॥ యదుసింహులుమదముదవగ కదనంబునకేతెంచిరి ఓ॥మ॥

వాక్యం॥ నీకింత చింతయేల వినుము ద్వారకాధీశుండగు శ్రీకృష్ణుండువచ్చి మననగరింబ్రవేశించి సరిత్సరోవరములం బూడ్చి యారామంబులు బెరికి యంత్రంబులుమనిమి వప్రప్రాకారంబులు ద్రోచి యక్షస్థానంబులు చెరచి గోపురంబులుగాల్చి సౌధభవనంబుల బ్రాకి కవాటంబులు విరచి యామినీచరుల ననేకుల నేలంగూల్చి ననేకప్రాణంబులగు ఘోరకృత్యంబులు గావించుచు పురంబు నిరోధించి ప్రస్థాయ

కాలజీమూతఘర్జనంబుల పగిది యార్పుల నింగి బగుల మహోగ్రా
గ్రహసమగ్రమూర్తులై మారులేని పరాక్రమంబున విజృంభించిన.

ఉషా॥ వాక్యం॥ మదవతీ పిదపనేమయ్యె.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ వినుము బాణుండు పేరోలగంబుననున్న సమయంబున పుర
రక్షకులగు రాక్షసవీరు లరుదెంచి యాసమాచారంబు భవజ్జనకున
కెరింగించిన కనలి కటకటంబడి కటంబులదర హుమ్మని రణభేరి వేయిం
చిన బెడ్డమి కుమ్మరిసారెపగిది దిర్దిరం దిరిగె సముద్రంబులు బొరలె
నుడుగణంబులు ఝల్లుఝల్లున రాలె మేఘంబులు దూలె కులపర్వతం
బులు వడవడవడంకె సురయక్షకిన్నరకింపురుషాదుల గుండియలుబగిలె
పాతాళంబు ఘూర్ణిల్లె దిక్కులవిసె విమానంబులు దూలె.

ఉషా॥ తర్వాత తర్వాత.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ బాణుండు సమరసన్నాహంబుదనర ననేకమణిభూషణభూ
షితుండై దనసహస్రకరంబుల నాయుధశ్రేణులు వెలయ నాహవం
బున కరుగునప్పుడు.

ఉషా॥ శ్రీకృష్ణాదుల మార్కొనుటకై సైన్యసమేతంబుగ బాణుండొక్క
రుండరిగెనా.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ వృషభేంద్రు నెక్కి భూతగణసమేతుండై శంకరుం డాబాణు
నకు సహాయంబుగ నరిగె నట్లరిగి ప్రతిపక్షులందాకిన తుములసంగరం
బయ్యె నందు రథంబులు రథంబులును గజంబులు గజంబులును హ
యంబులు హయంబులును కాల్బలంబులు కాల్బలంబులును పోరొనర్చు
చుండ ధరణీపరాగంబు తపనబింబంబుం గప్పినయంధకారబంధురంబయ్యె
నప్పుడు దునిసిపడియెడి కరిహరినరనికాయంబుల కాయంబుల గాయం
బుల వెంబడి బడిబడి వెడలెడి రుధిరప్రవాహంబు మేదోమస్తిష్కపం
కంబై నయ్యంధకారంబు విరిసిన.

ఉషా॥ వాక్యం॥ పిదప సమరంబెట్లయ్యెనో వినగోరెద వివరింపుము.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ మురహరుండు పురహరుండును మారుండును కుమారుండు
ను బలభద్రుండు కుంభాండకూపకర్ణులును బలుండు సాంబుండును సా
త్యకియు బాణుండును మరియు ననేకుల కనేకరథికులు దలపడిపోరున
ప్పుడు సురగరుడగంధర్వకిన్నర పన్నగాదులు విమానరూఢులై సవి

కింపుచుండ కృష్ణుండార్చి పేర్చి శార్ఙ్గశరాసన నిర్ముక్త వివిధాయుధంబుల వేడిమి చూపిన నిలువంజాలక ప్రమదగుహ్యక శాకినీ ఢాకినీ నిశాచరాది సైన్యంబులు దైన్యంబుజెందిపారి దనమరుగుజొచ్చిన నిటలాక్షుండు కోపంబుగదుర కమలాక్షునిపై ననేకసాయకంబులు బరపిన పీతాంబరధరుండు వానిని నివారించిన గరళకంధరుండు బ్రహ్మాస్త్రాదిదివ్యానేకాస్త్రంబులు ప్రయోగించునెడ నయ్యస్త్రంబులనన్నింటి నుపసంహరించి త్రిజగన్మోహనాకారుండగు చక్రధరుండు సమ్మోహనాస్త్రంబు వైచిన శంకరుండు సమరంబు చాలించి నిద్రాసక్తుండై వృషభేంద్రునిమూపుపై వ్రాలె కృష్ణుండు ప్రతివీరుల దునుమాడుచుండె.

ఉషా॥ వాక్యం॥ తర్వాత నేమయ్యెనో వివరింపుము.

చిత్ర॥ సావధానంబుగ నవధరింపుము మురారిప్రియకుమారుండగు మారుండును పురారికుమారుండగు కుమారుండును బోరునెడ శంబరాది బాణఘాతంబుల కోర్వంజాలక కుమారుండు పరబలంబులు పక్కుపక్కున నవ్వబారిన.

ఉషా॥ వాక్యం॥ (దరహాసముతో) చిత్రరేఖ అవునే పరాక్రమశాలియగు మామామతో బోరి కుమారస్వామి బారిపోయెనా నామనంబునకు మహాహ్లాదంబు గల్గుచున్నది మరియు వివరింపుము.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ నటుపిమ్మట వైరి వీరభయంకరాకారుండగు సాంబునితో పోరొనర్పం జాలక మీ యనుజుండగు బలుండు బారి బాణుని బిరింది కరిగె బిదప హలాయుధుమునలఘాతంబున సిరంబులుపగిలి రుధిరంబు దొరుగ కుంభాండకూపకర్ణులు నేలంగూలిన సైన్యంబు దైన్యంబుచెంది మీతండ్రి మరుగుజొచ్చె నప్పుడు దానవేశ్వరుండు కోపాటోపంబు గదుర నార్చిపేర్చి శ్రీకృష్ణుం దలపడియె.

ఉషా॥ వాక్యం॥ మరియు నేమయ్యెనో వివరింపుము.

చిత్ర॥ వాక్యం॥ గోవిందుండు నీతండ్రిపై ననేకశరవర్షంబులు గురియుచు నైమరుపులూర్చి నాయుధంబుల నుగ్గుజేసి విరథుంగావించిన లజ్జగొని మొగంబువంచి దిక్కులు నిరీక్షించుచుండ బాణునిజనయిత్రియగు కోటరవిగతవస్త్రయై చనుదెంచి కృష్ణున కెదురుగా నిలిచిన పీతాంబరధరుండునగుచు రథంబు దొలగందోలుకొని చని సైన్యంబుల సంహరిం

వుచుండ బాణుండుల్లంబున గలంగి కాంచనమణిసారోజ్జ్వలభూషణ
బులు ఝల్లుఝల్లున బుడమింబడ యాదవులు పక్కుపక్కున నవ్వ శ
దహతి బుడమి గంపింప దిరిగిజూచుచు బారి పురంబుజొచ్చె మరియ
యెనరిగి నచ్చుట జరిగిన సమాచారంబెరింగి వచ్చినపిదప జెప్పెద.

(అని యిరువురు నిష్క్రమించుటం)

గద్యం

ఇతి వసిష్ఠ గోత్రపవిత్ర హీరమాంబగర్భ రత్నాకర రాకా కైరవ
మిత్ర కిషన్ శింగ్ పుత్ర భూసురాగ్రేసరాశీర్వాద పాత్ర
సకల సుకవిరాజమిత్ర రాజా రామానంద కవి
పౌత్రగ్రాహక్ చే రచియింపంబడిన యుషా
పరిణయ నాటకంబునందు
ద్వితీయాంకము.

శ్రీకృష్ణార్పణం.

శ్రీరస్తు.

తృతీయాంకము.

౧౫-వ రంగం — చెరశాలసీన్.

అనిరుద్ధుడు చేరుట.

అని॥ క॥ మది కేమి దోచదాయను। మదిరేక్షణదలచినంత మదనుండెద యర్। పదనగు నరవిరిశరముల। మదినాటగనేసియార్చె మదమెలరారన్॥ (వాక్యం) మరేమిదోచకయున్నది యామగువమరుపురాకయున్నది అలనాడు దనజనకుండు కోపాటోపంబున నాలుకేలన్ గీలించుకొని ఝుళిపించుచువచ్చునప్పుడు సదా చిరునగవుగదురు నెమ్మొగంబు వెలవెలబార పెదవుల తడియూర టప్పుటప్పున కనుకొలకులసిరోలుక మేనుసోల చిత్తరుబొమ్మపగిదిన్రాన్పడి యున్నరని నామొగంబునెగాదిగజూచు యక్కన్నెమిన్నవెన్నదరమా మరియు,

ఉ॥ చక్కనిచెక్కుటద్దముల సారెకుపల్మ్రొన లంటజేయుచున్।
చక్కెరమోవితేనియలు చయ్యనగ్రోలుచు మోదమందుచున్।
నిక్కచనుంగవల్నివిరి నిద్దపుకన్నుల ముద్దుబెట్టుచున్।
చక్కెరబొమ్మతో సురతసౌఖ్యముబొందుటెన్నడోకదా॥

వాక్యం॥ మరియు,

సీ॥ వగలాడినును మేను బిగియకౌగిటజేర్చి కొమ్మవాతెరసుధల్గ్రోలిగ్రోలి
ముదితవాల్గన్నులముద్దాడిముద్దాడి చక్కనిచెక్కులనొక్కినొక్కి।
గొప్పనానునుగొప్పదెప్పరంబుగబట్టి నతివకంఠాశ్లేషణంబొసర్చి।
గబ్బిగుబ్బలరొమ్ముగదియించిగదియించి కలితచూచుకములు నులిమినులిమి। కళలతావులపరికించి కాటులుంచి। కొమ్మమరుదినాణమ్ముపై కరమ్ముమైచి। ద్రవముబుట్టించి తమియించి భ్రమవహించి। సురుసురమును సేయుటెన్నడో మగువతోడా॥ (వాక్యం) మరియు నొక్కనాడు చిగురాకు నడిదమువానిపోరుదీరినపిదప నీవివిడి జారినజూచు దువ్వలువలో నిగనిగలాడునునుదొడలును వాతెరపై గజిబిజియగు పలుగాటులుగాటులును శ్రమజలకణసంయుతంబై కరిగినిన్నెరైజారిన తిలకంబును కక్కసంబగు పెక్కుచిక్కులుబడి ముఖసరోజంబుపై గప్పుకొని గుప్పుగుప్పున వసి

యాడు నెరికురులును కుచగిరులొరసి చిటిలిపెటిలిపడు శ్రీగంధంబును బడి బడి వెడలు వేడినిట్టూర్పులును కులుకు పెనుగుబ్బల పచ్చిగోరుల వ్రేటుల గాటులును తడబడుయానంబును ముడివిడిచీకాకై దొలగిపోయిన రవికయునుంగలిగి మారుసాధనలబడలి సుఖ ద్రవంబులొలుక సొక్కుచు సోలుచు నాచెంతనిలచి సిగ్గుగదురతలవంచిన వంచయాన మరువురాదు గదా,

గీ॥ కౌనుననసియాడ వందియలొఘల్లురనగ। ముద్దుమొగమున చిరునవ్వు ముసుకు బడగ। నిబ్బరపుగబ్బి చనుబబ్బి ద్రొబ్బులాడ। వికల పానుపు దరిజేరువిద్రుమోష్ఠి॥ (వాక్యం) మరియునొక్క నాడు పుడమింగలముచ్చటలనెల్లజెప్పుచు ప్రొద్దుబుచ్చుచున్నతరి యేనన్యస్త్రీసంభోగంబును వర్ణించినవిని గిరుక్కున పలాయలుగాతల ద్రిప్పుకొని మారుమాటాడకవలమొగంబై శయనించినంత యేనుప్రార్థించిలేవనెత్తిన పొలయలుకారినరాగలయునవ్వుకు నరమోడ్చినకన్నులుద్రిప్పి నెగాదిగజూచిచూచి తలయూచి కాద్రరసోచితంబుగ బొమ్మలుముడివైచి కటకటంబడి కోపంబునెమ్మొగంబున ముప్పిరిగొనయదల్చి యోరియుచయూ దయావిహీనుండైన ధాత నాతలనిట్లు వ్రాసెగదాయని దగనివగలబొగలు మగువసుగుణంబుల నెన్నదరమా,

చ॥ సమదమదేభకుంభకుచ సారసపాణి మరాళగామినీ।
కమలదళాక్షి చంద్రముఖి కాంతునిచేతికటారిసుందరీ।
భ్రమరసువేణికంబుగళ భాసురగాత్రి దలంచినంతనే।
సుమశరుడార్చిపేర్చెనిక సుందరినేగతిజూతునక్కటా॥

వాక్యం॥ ఏను మాటిమాటికి దురుసుగ మారుపోరుజేయుచుండ యరమోడ్చినకన్నుగవలు నొకమాటైన రెప్పలిడక నెగాదిగ జూచిచూచి భళీ భళీ బాగు బాగు యానాయన్యా నిక విడువవలదని మచ్చికెచ్చి మెచ్చుచు బిగ్గరకౌగిలించి మోవియాని చెక్కులనొక్కి కన్నులు ముద్దిడి మీసంబుదీటి బిడవ దృష్టిదీసివైచిన యమ్ముద్దియముద్దులు వర్ణింపదరమా,

క॥ మట్టెల్ రొద సేయుగ చను। గట్టిసియాడంగకౌను కంపంబందగా।
గుట్టుదొరంగగ మారుని। పట్టపుదొరసానిమాడ్కి పణతిడనర్చెగా॥

వాక్యం॥ ఒక్కనాడుసంతోషస్వాంతయై వేడుకగాఁగూర్చొని సదయుఁరా రమ్మని జారదీసి కులుకు ఘళుకు బెళుకు సిబ్బపుగబ్బిగుబ్బలకసిదీర హుమ్మని వెన్నునఁగ్రుమ్ముచు మారుమందిరంబుచెమ్మగిల నిగనిగయును ఘలు కు నునుదొడల నడుమనిడుకొని కరకంకణంబులు ఘల్లుఘల్లునఁ బ్రోయ వాడియగునఖాగ్రంబుల చిటుకుచిటుక్కన తలఁగ్రుచ్చుచు ఘళ్ళుఘళ్ళన వ్రేళ్ళువిరచి నునుచెక్కుల నొక్కి సొక్కజేయు చక్కరబొమ్మను దలంచిన నిలువదరమా,

సీ॥ కలనైననిను బాసినిలువజాలనటన్న కలనైననిను బాసినిలువననును।
నినుజూడకుండిననిల్వజాలనటన్న నినుజూడకుండిననిల్వనునును।
నినుకౌగిలింపకనిల్వజాలనటన్న నినుకౌగిలింపకనిల్వననును।
నినుగూడకుండిననిముసమోర్వనటన్న నినుగూడకుండిననిల్వనునును।
నధరమానెదననిన దానధరమాను । చెక్కునొక్కెదననిన దాచెక్కు
నొక్కు। క్రీడసల్పెదననిన దాక్రీడసల్పు।వలదనుచుబల్కినఁగాని దావలదె
యనును॥ (వాక్యం)మనుపు యీముద్దులగుమ్మవద్దజేరి దానిముద్దులు జూచిచూచి నిద్దుర లేదయ్యె నిప్పుడా చక్కరబొమ్మ పక్కబాసి దాని చక్కదనంబులు లెక్కింపుచు సొక్కరాదయ్యె ఆహా మదుని మాయ నేమనవచ్చు.

క॥ నవ్వినపక్కననవ్వును। నవ్వకనేనలిగియున్న నవ్వకనలుగున్।
దువ్వినయలుకలుదువ్వును।పువ్వులుముడిచిననునలరిపువ్వులుముడుచున్॥

వాక్యం॥ మరియు మారుని కేళిలో చిరగుమాసనని దిగ్గున లేచిపోవుచుండ యేను నిలుపోవజాలక కొమ్మా పోవలదు రారమ్మని పైటచెరంగు బట్టిలాగిన నించుకతలవంచి నోరచూపుజూచుచు ముసిముసి నగవుసగు చు సిగ్గును మోహంబునుంగదుర గలసమాచారంబుల దెలిపి నిమ్మని విలుకాని కేళింగలయు గమకించు యచ్చిలుకలకొలికి చిన్న కౌశలోటి సేయుంగదా,

గీ॥రతిపతిక్రీడ నేనతిరభసముగను। సలుపవిడజాలనని గబ్బిచనులఁగ్రుమ్మి।
యెద నెదను జేర్చిమదిముద మొదవబిగియు।కౌగిలించిశభానవినులదేల్చు॥

వాక్యం॥ యీ లలనాశిరోమణి పదపంకజంబుల నలదిన లత్తుక నాపాదంబులనంటి కెంజాయరంజిల్ల నిలిచినిలిచి తమిగదుర తొడల్దొడల్ సోపయు

నీవియు నాభియునాభియు రోమమ్మునురోమమ్మును వాతెరవాతెరయు మోమునుమోమును గదియించి బాహువులతోవితానంబుల బిగియించి గాఢాలింగనంబుజేయుచు ముదమెదబొదల నానందించుచున్నవాఁడోగదా.

క॥ ముకురము ముందరనిడుకొని। చికురంబులచిక్కుదీసి సిగ్గుగదురగా।
వికసితముఖయై భ్రమగొని। పకపకనగినగుమటంచు పల్మరువేడ్కన్॥

వాక్యం॥ కాంచన కింకిణీ కిణకిణారావసంకుల ఘనజఘన ప్రభ లెసగ నెదురొత్తులిచ్చుచు భళీభళీయని మెచ్చుచు రవలకుతికంటు నిగనిగయని హాయలుగా గునిసియాడ కోకిలపారావతాది పలుకులు బలుకుచు మిగుల నులుకుచు ముక్కుముంగర ముత్తియంబు మోవిగదిరి ముద్దుగులుక మోహంబులొలుక మోవియానుచు కుసుమమాల్యాది హారావళులు గునిసియాడ గొబ్బున చనుగుబ్బలెదరొమ్మున కసిదీరగ్రుమ్మచు సగము మొగిచిన కనుగవలును సగము నగవును సగము సగమగు జిలుగుపలుకులును సగము గోరికిన మేనుపులును సగము మురిపంబును సగము తెలివియునుం గలిగి రతిగలయు సతి నాయురంబుపై వ్రాలుచున్నవాఁడోగదా.

గీ॥ కంజదళనేత్రి గజయానకంబుకంఠి। వలపులమిటారి రమణీయ మ్యారికులుకులాడి।
ముచ్చటలమూట శుకవాణి మోహనాంగి। నెటులగనుగొందు మదికినింకేదిమందు॥ వాక్యం॥ మరియు॥

గీ॥ హంసగామినియల వేణి పద్మపాణి। కువలయదళాక్షి గుబ్బచకోమలాంగి।
కుందకోరక రదన పూర్ణేందువదన। జేరితమిమీర మరుపోరు జేయుటెపుడో॥ (వాక్యం) ఆహా,

క॥ మదవతి రమ్మని కమ్మని। యధర సుధారసము గ్రోలి యతివేడుకతో।
నెదనెదగదియగ మారుని। కదనము గావించుటెప్పుడో కామినిమణితోన్॥

వాక్యం॥ ఆహా యిక నిలువతరముగాదు నారాయణా నన్ను రక్షింపుము.

క॥ నీసంకల్పంబెట్టిదో। శ్రీశ రమారమణ భక్తసేవితచరణా।
వాసవరిపు మదహరణా। కేశవముచికుందవరద కృష్ణముకుందా రే॥

వాక్యం॥ జగద్రక్షకా చక్రధరా దయానిధే (యని పైకిచూచి) మెఱుంగుదీగెతెఱంగున నాకాశపథంబుననుండి ననుంగనుంగొనుచున్న యువతీలలామం బెవతెగావచ్చును,

ఆకాశపథంబుననుండి మదిరాక్షి జేరుట.

మది॥ (తనలో) కావలివారలు నిదిరించియున్నారు యీయనిరుద్ధుండా క్కారుండు మోహావస్థచే పరితపించుచున్నవాడు యుషాసుందరి సమాచారంబాసాంతం బీతనితో జెప్పవలయు (అని ప్రకాశముగా) యదువరేణ్యా యేను మదిరాక్షి యనుదానను నీప్రాణసఖియగు నుషాసుందరి భవదీయసమాచారంబు లరసిరమ్మని నన్ను నీపాలికనిచె.

అని॥ మదిరాక్షీ యాసుందరీమణి యేమేమిజెప్పెనో విన జెప్పుము వినియెద.

మది॥ వాక్యం॥ వీరవరేణ్యా! శుభవార్తలు వినుము నీసమాచారంబాసాంతంబు గనారదమునివలనవిని ద్వాదశాక్షౌహిణీబలయుతుండై శ్రీకృష్ణుండువచ్చి బాణాసురునితో ఘోరంబుగ పోరుసల్పుచున్నవాడు.

అని॥ వాక్యం॥ అవురౌరా మేలుమేలు చింతింపనవసరములేదు సరి మదిరాక్షీ! యుషాసుందరి సమాచారంబులం జెప్పుము.

మది॥ ఇదుగో పత్రికలిఖియించి పంపించినది దీనిం జదువుకొమ్ము (అని పత్రిక నిచ్చుట,)

అని॥ వాక్యం॥ అహా ప్రాణేశ్వర! నాకొరకైనచ్చి మజ్జనకునిచే నాగపాశంబులం గట్టుబడి చెరశాలలో జిక్కితివా చక్కనయ్యా నా పురాకృతదుష్కృతం బేమనవచ్చు యేనేమిజేయంగలదాన నీసమాచారంబు తెలియంజేయుము (అని చదువుకొని తలయూచి) ఆహాహా నా ప్రాణనాయకీ! హస్తాక్షరములా సరి మదిరాక్షీ కావలివారలు నిదిరించియున్నారుగాని నన్నొక్కసారి యుషాసుందరిమేడపైకి గొనిపొమ్ము వచ్చెద,

మది॥ రసికాగ్రేసరా వేగిరపడవలదు ధైర్యంబవలంబింపుము నేనిచ్చట నుండిన రహస్యంబహాస్యంబగుంగాన నిన్నుగొనిపోవుట కిదిసమయంబుగాదు యిక నేనరిగెద నీవు లోనికరుగుము.

(అని యిరువురు నిష్క్రమించుట.)

౧౬-వ రంగం-సభామంటపసీను (బాణుడుచేరుట.)

బాణు॥ (తనలో) దైవమా యిక నేమిజేయుదు.

గీ॥ కుడిచికూర్చుండజాలక కుమతినగుచు। ఘనసలను తెప్పగా జేసివసధిదాట। దలచినటుల నుమానాథుదరికినరిగి । పౌరుషంబులుబలికి నేభంగపడితి॥

వాక్యం॥ మరియు.

గీ॥ ఉరకశలభంబులగ్నిపై నుఱుకుమాడ్కి । మంత్రివర్యుల వాక్యముల్మదిదలప
క । కంసమర్దనుతో బోరగలనటంచు । నాలమున కేగి ధైర్యంబు గోలుపోయితి॥

వాక్యం॥ అకటకటా నన్నింత యవమానంబు జేసిన విధినేమనిదూఱుదు మనుజాసనుండనగు నన్ను నరుండగు కృష్ణుండు పరాభవంబు జేయవలయునా (ఆలోచించి) నా పురాకృతకర్మంబిట్టులుండ నేనేమి జేయంగలవాడ నుమానాథుండగు ఫాలాక్షునిపాలికింబోయి నాతో భుజాయుద్ధంబు జేయుమనిపలికిన శంకరుండు కోపోద్దీపితమానసుండై కటకటంబడి శపియించినందుకుగదా నాకీదురవస్థ తటస్థంబైనది నట్లుగాకయున్న ద్వారకానగరంబుననున్న యనిరుద్ధునిపై యుషాకన్య మోహించి వానిం దోడ్తెచ్చి నొరులెరుంగకుండునటుల దన సౌధంబున నుంచుకొనుటయు పిదప దానికి గర్భంబు నిలుచుటయు నదివిని యేను సహింపంజాలక వానింబట్టి చెరబెట్టుటయు నారదుండీవృత్తాంతంబు శ్రీకృష్ణున కెరింగించుటయు ద్వాదశాక్షౌహిణీబలయుతుండై బలభద్రాదుల గూడుకొని మురాంతకుండు దండెత్తివచ్చి మన్నగరంబు నిరోధించుటయు కుంభాండుండు సంధిజేయుమని నీతిజెప్పిన నేనదివినక నిరాకరించుటయు చూడంజూడ నిది మృత్యుంజయుని దీవనయేకదా మరియు నుషాకన్యమూలంబున యీరాక్షసవంశంబునకు నాశనంబు గలిగినది (అని ఆలోచించి కోపముతో) యీ దుర్మార్గురాలిని కూతురని మన్నింపవలయు నా శరవాలంబున నుషాకన్యశిరంబు దునిమెద (అని ఖడ్గంబుగైకొని) ధిక్ ధిక్ సద్బ్రాహ్మణుండనై శివభక్తాగ్రేసరుండ ననంబరగి స్త్రీహత్య జేయవలయునా హాహాహా (యనిఖడ్గంబు నేలంబడవైచి నిశ్చేష్టితుండై ఆలోచించి) సరి యదువీరులతో బలవద్విరోధంబు నాకేల నుషాసుందరి ననిరుద్ధసహితంబుగ భూషణభూషితులం గావించి శిబికారోహణంబు జేసి భేరీభాంకార నినదంబులు చెలంగంగొనిచని కృష్ణున కొప్పగించి వైరంబుమాని బ్రతుకవలదా మరియు కృష్ణుండీభూభారంబు మాన్చుటకై యవతరించిన శ్రీమన్నారాయణుండని శంకరుండు మున్నె నా కుపదేశించె నట్టివానితో మైత్రియే మేలుగదా (అని ఆలోచించి) హా । గరుడగంధర్వ కిన్నరపన్నగ కింపురుషాదులం గెలిచి శంకరు మెప్పించి వరంబులు వడసి సహస్రబాహుండనై దేవకీనందనుపాలికి శర

ణనిపోనలయునా యేనార్చిపేర్చిన బ్రహ్మాండభాండంబులు బుద్బుదంబులభంగి నవిసిపోవలదా (అని తిరిగిచూచి) అహా సమయుశో విశాలంగులై హతశేషులగు నస్త్రంచయులు వచ్చుచున్నవారు.

(భటులు చేరుట.) సురటరాగం-ఏకతాళం.

భటు॥ మనవిసేన వెదసుజనాథా। మా। మనవిసేన వెదసుజనాథా॥ప॥ ఘనవిక్రమశాలియగు నీతనయుఁడును కుంభాండుఁడాదిగ। దనుజవీరులు సంగరంబున దునియుచునై రకటకట హాహా॥మ॥

వాక్యం॥ అసురేంద్రా అనేకదానవవీరవరేణ్యులు సంగరాంగణంబునందు నీల్గిరి.

బాణు॥ భటులార! యాదవవీరులలో నెవ్వరు మడిసిరి.

భటు॥ వాక్యం॥ హరుఁ తాతను ముఖంబునం బరిసంతతికంటెను నన్నిదిక్కు నవనీయంబుపగిది శౌర్యధైర్యగాంభీర్యంబులు గలుగు యాదవవీరులు జిక్కాడుచున్నవారలుగానివారిబలంబులలో నీలంబునకునైనఁ గాసిలేదు.

బాణు॥ త్రిపురారియు భూతభేతాళపిశాచ గుహ్యకాదిప్రమథగణంబులతోడఁ బోయిరేమైరి.

భటు॥ దానవేంద్రా! శార్ఙ్గశరాసననిర్ముక్తనారాచంబులు దాఁకి ... ఖాలక కొందరు దశదిశలకుం బారిరి దిగిభకర్ణకోటరంబులు ... లిన పాంచజన్యభైరవరావంబు విని గుండియలవిసి కొందరు నేలంగూలిరి యిట్లనేకవిధంబుల విరిగి పారిరి శంభుండు ... మూర్ఛిల్లిన నతనివలన శీతజ్వరంబు జనియించి యాదవబలంబులపై నడువ పునప్పుడు మురహరుకోపానలంబున వైష్ణవజ్వరంబు ... రంబుపై గవిసిన యారెంటికి ఘోరంబగు సంగ్రామంబయ్యె నంత శీతజ్వరంబు భయభ్రాంతివహించి చేయునది లేక త్రిభువనైకనాథుఁడగు దేవకీనందను పాదారవిందంబులంబడి ప్రణుతి సేసిన నప్పీతాంబరధరుండు దయారసంబు దళుకొత్త శీతజ్వరంబుం గనుంగొని మానె యీనా చక్రపాణి పరాక్రమంబు వర్ణింపఁ జాలం.

బాణు॥ (చింతించి కోపముతో) చూడుఁడు నాబలంబు చలంబు నొసఁగిన జని యదువంశారణ్యంబు మదీయబాణానలంబున భస్మపటలంబుగా వించి వచ్చెద. (అని అందరు నిష్క్రమింతురు.)

౧౭-వ రంగం యుద్ధభూమిసీను.

కృష్ణుడు బలదేవుడు సాత్యకి ధనుర్బాణధారులై జేరుట.

కృష్ణు॥ బలదేవా! కాలకింకరసమాన భయంకరాకారులగు భటసహస్రంబులు గొలువ కరితురగశ్యందన సందోహంబులు వెలయ మనపైకివచ్చుచున్నవార లెవరో నవలోకింపుము.

బల॥ కృష్ణా మున్ను నీచే నొచ్చి సిగ్గువిడిచి పారి పురంబుఁజొచ్చి హతశేషులవలన సంగ్రామసమాచారంబు నెరింగి యిట్లు వచ్చుచున్నవాడు బాణుండు గావచ్చును.

కృష్ణు॥ చక్కఁగా నవలోకింపుము. (అని సాత్యకి దెసజూచిన,)

సాత్య॥ అన్నా! మురాంతక తపనీయశ్యందనంబున మణిమయమకుట కేయూరహారకంకణ విరాజమానుండై దనకరసహస్రంబుల ననేకాయుధదీధితులు వెలుగ మనపైకి వచ్చుచున్నవాడు బాణాసురుండు.

కృష్ణు॥(కోపముతో)అక్రూరా ప్రద్యుమ్నా సాత్యకీ తాలాంకా మీరలరిగి సైన్యంబుల సంహరింపుడు, యేను బాణునిగర్వంబు సర్వంబు నపహరించెద. (అని అందరు నిష్క్రమించుట.)

౧౮-వ రంగం యుద్ధసీను— (బాణుడు భటులు జేరుట.)

బాణు॥ భటులార మనపైకి వచ్చుచున్నవారలెవరెవరో నవలోకింపుడు.

భటు॥ యామినీచరేంద్రా! వారు కృష్ణబలభద్రసాత్యకి ప్రద్యుమ్న గదసాంబసునందనాది యాదవవీరులదుగో చేరవచ్చిరి. (అను నెడ తెరలో)

ఆలలలలల (యని గొప్పధ్వని వినబడుట.)

భటు॥ అదుగదుగో రానేవచ్చిరి (తిరిగిచూచి) దైత్యేశ్వర సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబులం బూన్చినయరదంబున గరుడధ్వజంబుగ్రాలదారకుండు దేరుదోల శ్రీకృష్ణుడిదుగో రానేవచ్చె. (కృష్ణుడు జేరుట.)

బాణు॥ కృష్ణా నిలునిలు.

కృష్ణు॥ దోషాచరా! నాబారింబడి బ్రాణంబులతో బోగలవా.

బాణు॥ నందనందనా పూతనతృణావర్త శకటాసురవత్సాసుర ధేనుకాసురగార్ధభాసుర బకాసుర చాణూరముష్టికాసుర కంసకాలయవనాది దుర్బలులసంహరించితినని గర్వంబునన న్నెదిర్చితివి యిక నెందుబోవచ్చు నిలునిలు.

కృష్ణు॥ వరే దోషాచర మహేంద్రాదుల వంగిర్వాణుల [illegible] ప్రలాపించుచు
న్నావు సరి రణరంగంబున ధైర్యశౌర్య గాంభీర్యంబులు [illegible]
నాతో పోరొనర్చెదవేని నిన్ను నీ వాక్యంబులను [illegible] నిలుతును.
బాణు॥ వరే పశులగాపరి నందవ్రజంబులో పాలు [illegible] మీగడలు
దిని వ్రజకామినీశిరోమణులయెడ జేసిన ధూర్తత్వము [illegible]
రారమ్ము పోరొనర్తము.
కృష్ణు॥ ఓరి దోషాచర యిదె వచ్చితినిలువరా. (అనుచు నిష్క్రమింతురు.)

శంకరుడు జేరుట.

శంక॥ శాకిని ఢాకిని గుహ్యక భైరవ భేతాళ పిశాచ [illegible]
లారా! మీరలీ సాత్యకి ప్రద్యుమ్న అక్రూర [illegible]
నందాదులతో పోరుసేయుడు (తిరిగిచూచి) [illegible]
నుడు బాణునిపై గవిసి ఘోరంబుగ [illegible]
సూతుని జెగటార్చి పతాకంబుదునిమి [illegible]
గావించి మణిమయమకుట కేయూర [illegible]
మాపి కరంబులు దునుముచున్నవాడు [illegible]
యికనేనరిగెద (అని శంకరుండు నిష్క్రమించుట)

కృష్ణ బాణాసురులు జేరుట.

కృష్ణు॥ క॥ బాణా దోలగించెద మ। ద్బాణాసన [illegible]
ప్రాణంబులు నిదె చూడుము। [illegible]
వాక్యం॥ వరే విరథత్వంబు [illegible] కరంబులం దునుమాడి [illegible]
యీశరంబునందుని మొద నిన్ను రక్షించువాడెవ్వడు గలడు [illegible]
బాణు॥ (చేతులెత్తి హాయని దైన్యముతో) [illegible]!
గీ॥ దీనవత్సల శంకర దేవదేవ। [illegible]।
పార్వతీనాథ శశిధర ఫాలనేత్ర। నన్ను [illegible]
వాక్యం॥ మదంబున నిన్నెఱుంగక నపరాధంబొనర్చితి [illegible] ప్రాణంబులు
రక్షింపవే పార్వతీరమణ (అనుచుండ)
(శంకరుడు చేరుట.) [illegible]
శంక॥ దయజూడుము దయజూడుము। [illegible]
నుత మురహర॥ ద॥ కరుణాకర [illegible] దయ॥

(వాక్యం) కృష్ణా! నీమహాత్మ్యం బెరుంగక గర్వించి సిగ్గుచెడినీ కెగ్గుజేసితిఁ గాన నది క్షమియించి వీనిరక్షింపుము,

కృష్ణు॥ చంద్రశేఖరా! నీప్రార్థనంబుగైకొని వీనింకరుణించితి నికవీఁడు నీభక్తాగ్రేసరుండై జరామరణంబులు లేక నుండగలఁడు,

శంక॥ యామినీచరా! నీవీతత్క్షణంబునంజని యనిరుద్ధ నుషాసుందరుల దగిన తెరంగున నలంకారంబుగావించి మంగళ తూర్య రావంబులు చెలంగ వధూవరులఁ దోడ్తెచ్చి కృష్ణునకొప్పగించి యీమహానుభావుని శరణంబు వేఁడి బ్రతుకుము పొమ్ము. (అందఱు నిష్క్రమించుట)

౧౯-వ రంగం—సౌధసీమ. (ఉషాసుందరి చేరుట.)

ఉషా॥ ఆహా! ప్రాణనాథుండు మఱపురాఁడుగదా,

చ॥ పకపకనవ్వి వేడుకొను బాయకగజాలనటంచు బల్కుచున్ ।
దకపికలాడు లెమ్మనుచు దగ్గరజేరి పరాకుజెందుదా ।
నకుటిలవృత్తిదత్తరిలు నంబుజలోచన కావవేయనున్ ।
మకరపుడాలువాని విరిమార్గణపజ్క్తులు దాకినప్పుడున్॥ వా॥మరియు,

గీ॥ నట్టినాప్రాణనాథుని నటనలెల్ల । కన్నుదోయికి గన్పట్టుచున్న విపుడు ।
నేమిసేయుదు యీవిధి నేమనందు । కటకటాపతినేరీతి గాంతునొక్కొ॥

సీ॥ శుకవాణిరమ్మనిసుందరాంగుడునన్ను జేరబిల్చినవేడ్క జెప్పదరమె ।
కనకాంగియనిబిగికౌగిలించెడిహాయియెంతనిపలుమారు లెన్నదరమె
యధరపానకమానియలరిపక్కుననవ్వి నట్టిసంతోషంబులరయదరమె ।
కళలంటి నెమ్మదిగరగించుచాతురీ గణనసేయగనేరికైనదరమె ।
సమయమెఱిగి మారునిపోరు సల్పునేర్పు । వర్ణనముజేయరా దెంతవారికైన । గాననాప్రాణనాథుని గలసిమెలసి । కనులపండువుగాజూడ గల్గు టెపుడొ॥

గీ॥ పురుషులుమ పువ్వుబోడులు పుడమిమీద । గలసిమెలసినవారలు గల్గరుగాని । నామనోహరుతోసాటి నవనియందు । గలుగనేరరు రసికాగ్రగణ్యులరయా॥ (వాక్యం) మరియు,

సీ॥ నామనోనాథునినాముద్దుసామిని నాప్రాణవల్లభునాదువిభుని ।
నాపెన్నిధానంబునాపాలిదైవంబు నానోముపంటనునాదుపతిని ।

నాముచ్చటలమూటనామోహనాంగుని నామారసుందరునబ్జముఖుని।
నాకోర్కెలీడేర్చు నాచక్కనయ్యను నాసుకుమారునినాదువరుని!
వజ్జయెడబాసి దినములీపగిదిగడుప । నాయదిగులాయ మిగులనన్యాయమా
మాయ । మదికిదోచకపాయ యీమరునిమాయ । కేమిసేయుదు రెం
టులోర్తు నెంపుజొత్తు॥ (వాక్యం) ఇకనేమిసేతు ఆహా వొక్కనాడా
చక్కనయ్య కిలకిలనవ్వుచు కందువమాటలాడుచు నీణమీటుచు పా
ట బాడుచు చెలగుచు చేతులు దట్టుచున్నంత యురమునబొంలు గిరు
దాలహావుసును చెక్కులచక్కదనంబును కన్నులతేటయును మీసంబు
ల దీటుటయును నాదియగువానింజూచిచూచి మనంబునంగరంగి యీ
మదనమోహనాకారునిపైబడి తమినిలుపంజాలక మోవినొక్కి సుగంధ
బంధురంబగు చందనతరోవరంబుం జట్టిపట్టుకొను భుజంగి చందంబున
గాఢాలింగనంబుజేసి మదనకదనంబునకు రారమ్మనివేడిన కలికీ! ఓనా
ప్రసంగంబులు గలవాయనిన యేనించుకకోపంబున దలవంచుసమయం
బున రివ్వునపైకొనునాటి హాయిదలెంచిన నిలువదరమా,

సీ॥ నేనురమ్మనిపిల్వదానురమ్మనిపిల్చు గాగిలించినబిగికౌగిలించు।
నేనువాతెరగ్రోలదానువాతెరగ్రోలు చెక్కునొక్కసనును చెక్కునొక్కు।
నేనుముద్దాడినదానుముద్దాడును గిలిగింతజేయగిలిగింతజేయు।
నేనునవ్వుచునిల్వదానునవ్వుచునిల్చు మోడిజేసినదాను మోడిజేయు।
గేలిజేసినతోడనే గేలిజేయు । రతులనేనేల దానఃపురతుల నేలు ।
చాలుచాలన దాచాలుచాలెయనును । హామనోహర యనిన దానట్టి
యనును॥ (వాక్యం) ఔరా ! యీమోహంబు నన్నింత దీనదశకు
దెచ్చెంగదా నేనేమిసేతు (అని తిరిగిచూచి) అల్లదుగో మదిరాక్షి
చిత్రరేఖ వచ్చుచున్నారు. (చిత్రరేఖ మదిరాక్షి చేరుట.)

అఠాణరాగం-ఆదితాళం.

చిత్ర॥ సుందరి నీభాగ్యమెన్న చోద్యమాయనే। మందగమన మాకుబ్రహ్మా
నందమాయనే॥ సుం॥ సఖియనీదు జన్మమెంతో సఫలమాయనే । సుఖ
[illegible] నాంగిరో॥ సుం ॥

[illegible] [illegible]గింపుము.

[illegible]లు సంగీహావనింబడినవార్తవిని మీ

తండ్రి క్రోధోద్రేకంబునజని కృష్ణునెదుర్కొని పోరుసల్పునప్పుడు చక్ర
ధరుండు కోపంబుదీపింప భవజ్జనకునికరంబులుదునిమి శిరంబుద్రుంచుట
కై ప్రయత్నించిన మహాదేవుండరుదెంచి బాణునిరక్షించుటకై శ్రీకృ
ష్ణునిప్రార్థించె సదాశివునిప్రార్థనంబుగైకొని ప్రసన్నుండై యదువల్లభుం
డు బాణుని యనుగ్రహించె మరియు నిన్ను నీమనోహరుని దగినతెరం
గున శ్రీకృష్ణుని సన్నిధానంబునకు గొనిచనుటకై మీతండ్రి (అని తిరిగి
చూచి) అదుగదుగో వచ్చుచున్నాడు మదిరాక్షీ యికపోదమురమ్ము
(అని అందరు నిష్క్రమించుట)

౨౦-వ రంగం — మేడసీను. భ్రమరవేణి శుకవాణి ప్రవేశించుట.

భ్రమ॥ శుకవాణీ! ఉషాసుందరిసమాచారంబు నీవెరింగితివేని నెరింగింపుము.

మది॥ భ్రమరవేణీ! వినుము యుషాసుందరిని ననిరుద్ధుని ననేక మణిసారో
జ్వలభూషణాంబరాదులనలంకరించి మంగళవాద్యగానంబులు చెలంగ
మహావైభవంబునగొనిచని కృష్ణునకొప్పగించినంత వారలీవధూవరులం
దోడ్కొని ద్వారకానగరంబునకరిగిరి నేడేవివాహమహోత్సవంబట
నేనును చిత్రరేఖయుమదిరాక్షి మొదలగువారందరము ద్వారకానగర
బునకరుగుచున్నవారము ఉషాసుందరిపరిణయంబుజూడనీవువచ్చె

భ్రమ॥ సఖీ! మీతో నేనువచ్చెద.

శుక॥ నల్లయిన పోదమురమ్ము. (అని యిరువురు నిష్క్రమించుట

౨౧-వ రంగం-వివాహమండపసీను.

కృష్ణుడు అనిరుద్ధుడు యుషాసుందరి మొదలగువారలు జేరుట
విద్యుక్తప్రకారముగా వివాహముజరుపుట.

మంగళారతి. సురటరాగం-ఏకతాళం.

రామజయజయమంగళం। శ్రీరామజయజయమంగళం॥ రా॥
జగదభిరామనతసూ। త్రామ పావననామ శ్రీరఘు॥ రా॥ ధీర వనధిగళీ
దర। మారమణిమయహార శ్రీరఘు॥ రా॥ శూర శ్రీనసూరివరపీ। హ
విదార శ్రీరఘు॥ రామజయజయమంగళం॥

గద్య. ఇతి వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర హీరమాంబగర్భ రత్నాకరరాకాకైరవమిత్ర
శింగ్ పుత్ర భూసురాగ్రేసరాశీర్వాదపాత్ర సకలసుకవిరాజమిత్ర రాజా రామానంద
గాపర్ చే రచియింపంబడిన యుషాపరిణయనాటకము

సంపూర్ణము. శ్రీ